

ELŐFIZETÉS

KISNYELV:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

NEMZETI:

Egy évre ..... 20 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

KISNYELV:

4-hasábos petty sor egyener 20 fillér,
minden követhető 15 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszéki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1915.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, november 16.

Csak egyes helyeken
állanak már ellent a szerbek.

(Cartorysknál megverték az oroszokat. — Görzben polgárokat ölnek meg az olasz bombák.)

Budapest, november 15. (Hivatalos.) A főhadiszállásról jelentik:

Orosz hadszíntér:

A Cartorysk melletti harcok tegnap teljes sikerre vezettek. A megvert ellenéget a Strya környékéből, a folyón át visszavetették. Ellenség sietős visszavonulásban az összes elvesztett helységeket felgyújtotta. Ezzel a Cartorysk körül vívott négy heti szívós és dicsőséges harcok, éppúgy az oroszoknak eredeti állásaikba való visszatéréséhez vezettek, mint az annak idején, az orosz csapatok részéről annyira reményteljesen indított áttörési kísérletek a Strya menti Siemikovecénél. A tegnap bejelentett zsákmány gyarapodott. Egyébként nem történt jelentősebb esemény.

Olasz hadszíntér:

Ellenség támadó tevékenysége az Isonzó arcvonalon tegnap, talán a zuhogó eső miatt, láthatóan csökkent. A doberdói fensík szakaszán ellenben hevesen tovább folyt a harc. Monte san Michele északi lejtőjén az olaszoknak ismét sikerült, nehéz tüzérségi tűz által ütött résen, állásunkba behatolni. Nagy ellenséges erőket, amelyek este, ezen betörési helytől északra, támadást kezdtek, vereszen visszavertük. Ezután ellentámadásunk következett, amellyel arcvonalunk elvesztett részét teljesen visszafoglaltuk és ellenségnek rendkívül súlyos veszteségeket okoztunk. Az olaszoknak Monte dei-sei Busi ellen intézett erős támadásai összeomlott, csak úgy, mint valamennyi korábbi támadás. Görz bombázásával az olaszok eddig ötvennyolc polgárembert megölték, ötvenet megsebesítettek és mintegy háromszáz házat és oszlopot az összes templomokat és kolostorokat súlyosan megrongálták. Egyik repülő rajunk Veronára újabb számos bombát dobott.

Délkeleti hadszíntér:

Osszes hadseregeink üldözik az ellenséget, amely csak egyes helyeken fejt ki ellentállást. Visegrádi csoportunk a montenegrókat a Limen túl visszavetette és elérte Sokolovicét, valamint az ettől keletre emelkedő magaslatokat. Kövess hadserege ismét nyolcszázötven szerbet elvert foglyul és két géppuskát zsákmányolt. A Topolica völgyben elértük Prokuplje-t. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsopartja.

Smorgon vidékén az oroszoknak egy részleges támadása súlyos veszteségeik közt, állásaink előtt összeomlott.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsopartja.

Nincs újság.

Linsingen tábornok hadcsopartja.

Osatlakozólag a Podgacienél, az ellenséges vonalba történt betöréshez, német és osztrák-magyar csapatok tegnap az orosz hadállásokat a Stry nyugati partján egész kiterjedésükben

megtámadták, az oroszokat visszavetettük, a nyugati partot megtisztítottuk tőlük.

Balkán hadszíntér:

Üldözés mindenütt tovább halad. Tegnap összesen nyolcezeröttszáz hadifoglyot és tizenkét ágyut szállítottunk be, köztük a bolgár csapatok mintegy kétezer embert és hat ágyut. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Török hivatalos jelentés.

Konstantinápoly. (Hivatalos.) A török főhadiszállás közli november 15-én:

Dardanella-arcvonal:

Az időnként szünetelő kölcsönös tüzérségi bombatűz tovább tart. Tüzérségünk a sarosi öbölben a parthoz közeledő két ellenséges monitorra támadt. Egyiket két lövés érte, minek következtében a monitoron tűz támadt. Ellenség erre kénytelen volt visszavonulni. Egyéb jelenteni való nincs. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

LEGÚJABB.

Erkezett éjjel 2 órakor

Róma. A Stefani-ügynökség jelenti: A Bosznia 2560 tonnás olasz gőzöst egy osztrák-magyar tenger-alattjáró Gavde sziget közelében Krétától délre elsüllyesztette. A hajó legénységét és utasait négy mentő csónakban helyezték el. Az egyik csónak, melyben 19 ember volt, még nem ért parthoz.

Lugano. A Genuanoközelében lévő riv-rokokban tűzvész támadt, amely számos épületet, azonkívül óriási mennyiségű zsiradékot, olajat, gyapotot, lent pusztított el. A tűz okozta kár másfél milliónál nagyobb.

Milano. A Firenze gőzöst Szirakuzató 37 tengeri mértföldnyire érte a torpedólövés. A gőzös elsüllyedésének helye a Corriere haditudósítóját annak kijelentésére indítja, hogy az ellenséges buvárhajók a Középtengeren nem arra törekcsenek, hogy a kereskedelmi forgalmat megszakítsák, hanem hogy megakasszák azokat a katonai operációkat, amelyeket a Földközi tenger keleti részén előkészítenek. Azt ajánlja a kereskedelmi gőzösöknek, hogyha tengeralattjárót megpillantanak, hajózzanak egyenesen neki, hogy ezáltal megakadályozzák tájékozódásukat, amíg számukra a menekülés már lehetetlen.

London. A Bruttonas norvég gőzös elsüllyedt. Legénységét megmenettették.

Visszavetettük az oroszokat
a Stry keleti partjára.

(Nyolcezeröttszáz szerb hadifogly és tizenkét ágyu egy napon.)

Berlin, november 15. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Ecurietől északnyugatra egy háromszáz méternyi kiszöggelő francia árkot heves harc után elfoglaltunk és állásunkkal egyesítettük. A harcvonal többi részén nem volt jelentős esemény.

Jegyzések Aradon a hadikölcsönre.

(A harmadik magyar hadikölcsön jövedelmezősége.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 15.

A beérkező jelentések szerint a harmadik hadikölcsön iránt országesszerte rendkívül nagy és egyre fokozódó érdeklődés mutatkozik a közönség minden rétegében. Ezik hatalmas megnyilvánulása ez annak a páriát ritkító lelkes áldozatkészségnek, a mellyről a magyar nemzet a nagy történelmi időkben mindig oly fényes tanúbizonyságot tett és amelynek első sorban köszönheti ezer éves fennállását anyai vihar és vész között.

De az erkölcsi rugókon kívül kétségteleenül szerephez jut a kölcsön iránt különösen a pár excellencia pénzügyi körökben mutatkozó fokozottabb érdeklődésben az az anyagi szempont is, amely a tőkét minél biztonságosabb és minél gyümölcsözőbb elhelyezés felé természetesen seregűen hajtja. Es valóban nem kell éppen pénzügyi szakembernek lenni ahhoz, hogy a most kibocsátásra került hadikölcsön rendkívül előnyös voltát és szinte kínálózó napszerűségét a busa kamatozás szempontjából felismerhessük. Különösen fontos erre most, a jegyzés utolsó napjaiban rámutatni és hangsúlyozottan kiemelni, amidőn a még késlekedők, az ingadozók, a közömbösek és a nem eléggé tájékozottak megnyorlásra már csak rövid idő áll rendelkezésünkre. A harmadik hadikölcsön kötvényeinek kibocsátási árfolyama tudvalegven 97 korona 10 fillér, illetve 97 korona 40 fillérben van megállapítva a szerint, a mint a jegyzés, illetve a jegyzett összeg befizetése a kötvények kamatozásának kezdő időpontja, azaz az év november 1-je előtt, avagy után történt. Figyelemmel arra, hogy a kötvények kivétel nélkül már a folyó évi november 1-jétől kezdődőleg fogják élvezni a névérték után számított 6 százalékos kamatot, holott a jegyzés, illetve a befizetés részben korábbi, részben későbbi időpontban következik be: a jegyzés időpontja szerint megállapított 97 korona 10 filléres, illetve 97 korona 40 filléres árfolyamban kamat megtérítés, illetve kamatlevonás rejtezik. A kibocsátási árfolyam a kamatozás kezdő időpontjára, azaz november 1-re rögzítve, tulajdonképpen 97 korona 13 fillér. Ez alapon tehát — és figyelembe véve a pénzintézetek által a jegyző felek részére átengedett 0,5 százalékos jutalékot is — a száz korona névérték után fizetett 6 százalékos kamat tulajdonképpen 6,21 százalékos tényleges kamatnak felel meg.

Ha a pénzügyminiszter élni fog az aláírási felhívásban biztosított jogával és a harmadik hadikölcsönt 1921. május 1-ére felmondja és névértékben visszafizeti, úgy a jegyző fél 5 és fél év múlva az árfolyam és a névérték közötti különbözethez képest 3,37 százaléknyi tőkenyerességben részesedik. Ezt a tőkenyerességet öt és fél éven keresztül egyenletesen élvezheti a tőkés árszámitva évi 0,52 százaléknyi kamattal bletet nyerünk, amelynek figyelembevételével a 6 százalékos hadikölcsön tényleges kamata már 6,73 százalékra emelkedik.

Még jelentékenyebb kamatemelkedést eredményez, ha a jegyzett összeg részben lombard kölcsön után nyer fedezetet, minthogy a jegyzés céljára lombard után felveendő kölcsönök részére 1917. év végéig kedvezményes kamattal van biztosítva, amely 5 százalékban rögzíthető, amely tehát jelentékenyen kisebb a hadikölcsönkötvény kamatozásánál.

Abban az esetben, ha a jegyzett összeg a névérték 75 százaléka erejéig lombardkölcsön után nyer fedezetet, a hadikölcsönbe befektetett tőke kamatozása pontos számításal 12,88 százalékra emelkedik. Figyelemmel arra, hogy az Osztrák-Magyar Bank kamatlábjának átlaga az utolsó kedvezőtlen 5 évben átlagban 5 százalék volt és nyugalmasabb időben 4 százalék szokott lenni; előrelátható, hogy a lombardkölcsön 1917. év után is 5 százalék mellett biztosítható és így a 12,88 százalék magas ka-

matozás 5 és fél éven át minden valószínűség szerint változatlanul fenntartható lesz.

Az Aradi Első Takarékpénztárnál Barra Gyula dr. 20.000 korona, Aradvárosi gyámpénztár 15.900 korona, özv. Kaufmann Lajosné 10.000 korona, Blaha Károly 6000 korona, özv. Vertán Lukácsné 6000 korona, Aradi izraelita jótékony egyesület a már jegyzett 30.000 koronán felül további 5000 korona, Jakabffy Vilmos 3000 korona, Fricz Franciska 2000 korona, Kohn Samuél 2000 korona, ifj. Urai János 2000 korona, Kovács Eszter 2000 korona, Skutty Mihály 2000 korona, Csontos Imre 2000 korona, Miskó István 1800 korona, Pommer Ignác 1500 korona, Bodnár József 1100 korona, Junák János 1000 korona, Fozarassy Gyuláné 1000 korona, Papp Juliska 1000 korona, Pittner Eleonora 1000 korona, Sáfrány Jenő 1000 korona, Czibulka Jenő 1000 korona, Mersey Aranka 1000 korona, Török Sándor 800 korona, Lakatos Illés 600 korona, B. Kiss Gábor 500 korona, Paskutz Ilia 500 korona, Haidu János 400 korona, Cs. Varga Samuél 400 korona, Bodnár Gábor 200 korona, özv. Kocsis Istvánné 200 korona, Ungvári Imre 200 korona, Csiba Mária 100 korona, Szabó Imre 100 korona, Bodnár Gábor 100 korona, Ohrenstein Samuél 50 korona. Összesen 95.250 korona. Összes jegyzés eddig: 10.673.550 korona.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál az álladék meghaladja a 7.000.000 koronát. A mai nagyobb jegyzések ezek: F. J. 50.000 korona, Nágel Henrik további 15.000 korona, Sáfrán Emil Györök 12.000 korona, Kaufmann Lajos 10.000 korona, özv. Kaufmann Lajosné 10.000 korona, Ujj János 9000 korona, Mairovitz Mór és fia további 4000 korona, Kozka Jánosné 2000 korona, Sebestyén József 3000 korona, Eleméry Mariska 2000 korona.

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál a hadikölcsön jegyzések összege a mai napig 4.020.000 korona. Ebből az összegből a borosszécsi kerületi munkás betegsegélyező 5700 koronát jegyzett. Ma több pécskai és borosszécsi gazda jegyzett kisebb nagyobb összegeket.

Az Aradi Ipar- és Népbanknál ma Prohászka László 9000 koronát, Takács Béla Világosról 2000 koronát, Jasztics Alajos 1000 koronát, Kimzel Bernát 1500 koronát és a Marosborsai Takarékpénztár 5600 koronát jegyzett. Az eddigi jegyzések végösszege 2.029.350 korona.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnál ma a következő nagyobb jegyzések voltak: Aradvármegyei árszájéke 110.000 korona, Weisz Testvérek Székudvar 4600 korona, Z. P. 5000 korona, Thurzó Sándor 800 korona, Litsek Akos 500 korona, Nagy Samuél 600 korona, Kálmán Testvérek 400 korona. A végösszeg megközelíti a kétmillió koronát.

Az Aradi Központi Takarékpénztárnál ma 12.600 koronát jegyeztek. Ebből Gál Irén 6000 koronát, Steigenberger Mihályné 2000 koronát és Lovik Gyula 1000 koronát jegyzett. A jegyzések álladéka 1.002.600 korona.

A Viktoria takaréks és hitelintézetnél a mai jegyzések összege 9000 korona, az összes jegyzések 845.150 korona.

Az Aradi Közgazdasági Banknál a mai napon 13.200 koronát jegyeztek. Eddig a jegyzések összege 594.300 korona.

Az Aradi Általános Takarékpénztárnál ma 30.700 koronát jegyeztek. Még pedig: Az aradvármegyei és arad városi polgári és népiszkolák tanítónak hadisegély alapja 20.000 korona, Egy tartalékos főhadnagy a szerb harterrel 10.000 korona, egyéb jegyzések 700 korona. Összesen eddig 407.050 korona.

Az Aradi Kereskedők Takaréks és Hitelintézeténél a mai jegyzések 50.800 koronát tesznek ki. Lippa községből 32.700 koronát, Seprősi állami elemi isk. növendékei 6300 koronát, aradi izraelita tuiszkola növendékei 4800 koronát irtak alá. Összes eddigi jegyzés 1.132.600 korona.

Az Aradi Kereskedelmi Banknál a mai jegyzés 22.500 korona. Ebből Némethi Mátyás 2000 koronát, Riepiér Józsefné 2000 koronát, Hartman József 4000 koronát, Kerner János 3000 koronát, Müller Jakab 4500 koronát, Sprenger Rurit 3600 koronát jegyeztek.

Párisból hozat ruhát a Lipótváros.

(Affér a kaszinóban a toalett miatt.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, november 15.

Magyar divat, magyar divat, ezt hallottuk mindenütt, mindenünnen a háboru kitörését követő első hónapokban. A „magyar divat” alatt nem a magyaros ruhák divatját, a magyar motívumú nemzeti viseletet értették, mert azt egyhangulag megállapították a szabócégek, hogy a magyar divatot nehéz csinálni és még nehezebb megkedveltetni a mi közönségünkkel. Egy-két kísérlet ugyan történt ebben az irányban, de a közönség ezeket nem fogadta szívesen, úgy, hogy teljesen felhagytak minden ilyen irányu mozgalommal. A cél az volt, hogy szabócégeink a saját izlésük szerint és magyar művészek tervei alapján olyan ruhákat készítsenek, melyek a magyar hölgyeknek legjobban megfelelnek. Ez volt a jelszó: El a francia divattól, de a berlini vagy bécsi divatot se utánozzuk, hanem ezérvéni divatot csináljunk.

A szabócégeket a legnagyobb dicséret illeti meg, mert a legjobb erőket víve a küzdelemben, igen szép eredményeket produkáltak. Legelőkelőbb hölgyeink magyar ruhákat hordottak és a színpadokon is egymásután keltek nagy és méltó feltűnést a magyar cégek legújabb alakításai. Így volt ez a háboru első hónapjaiban, a nagy nemzeti felbuzdulás napjaiban. Még ma sem rosszabbodott lényegesen a helyzet és a magyar divat meg is erősödne talán, ha bizonyos helyről ki nem kezdenék.

Több helyről értesültünk arról, hogy a Lipótváros egyes hölgyei Svájcba utaztak és onnan hozták haza a legújabb francia modelleket. Egyes hölgyek meg akarják mutatni, hogy ők a látszólag lehetlent is megvalósítják és kiváló élvezetet szereznek nekik, ha elmondhatják, hogy még most, a nagy háboru idején is Párisból hozták ruháikat. Svájcban a nagyobb párisi divatcégek nagy lerakatokat létesítettek és ezek után akarják az ellenséges országokba becsempészni árujukat.

Ezt az eleinte valószínűtlenül hangozó hírt minden oldalról megerősítik. Egyik legnagyobb fővárosi divatcég vezetője e kérdésben a következő felvilágosítást adta:

— Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy a magyar divatcégek és kereskedők egyáltalán nem hibásak ebben a dologban. Ok nem hozhatnak és nem is hozhatnak Svájcba ruhákat, hiszen a tömeges ruhaszállítást a hatóságok lehetlenné tették, az egyenként való csempészés pedig senkinek se fizetődne ki. Erre különben sincs szükség, mert a közönség legnagyobb része nagyon-nagyon szívesen veszi eredeti kreációinkat. A legelőkelőbb hölgyek, az arisztokrácia hölgyei mind itthon készítettek ruháikat és a nagy művészek, akik mindig legkényesebb izléstűk és legnehezebben kielégíthetők voltak, szintén magyar ruhákban lépnek fel. Nekünk is tudomásunk van arról, hogy több lipótvárosi hölgy azért utazott ki Svájcba, hogy ott ruhákat vásároljon. A lipótvárosi kaszinóban affér is keletkezett e miatt két gazdag hadsereg szállító és egy előkelő fővárosi publicista közt, aki hangos szóval adott megbotránkozásának kifejezést. Az ügyet, amelyről felsőbb helyen is tudomást szereztek, békésen intézték el. Ezek vettek is több ruhát odakünn, de ezektől egyáltalán nem féltjük a mi eredeti alakításaink sikerét. . . .

Két millió korona Arad élelmezésére.

(Külön közéleti igazgatóság a városházán. — A csütörtöki értekezlet érdekesége. — A polgárság védelme.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 15

A közvélemény eddig azal a jogos szemrehányással illette Arad város hatóságait, hogy nem gondoskodnak a polgárság zavartalan élelmezéséről, hanem szabadjára engedik az élelmeszerzőt és a lakosságot kiszolgáltatják a kapzsi haszonlesésnek. Arad vezetősége ma is belátta, hogy a mostani helyzet fölöttlenül változtatni kell, mert a tél folyamán a lakosság nem maradhat meg a mostani bizonytalanságban. Varjassy Lajos polgármester az elmúlt hetekben tudvalevőleg kijelentette az aradi kereskedelmi és iparkamara közgyűlésén, hogy helyesli a város közéleti programjának gondolatát és a tervezet elkészítésére a kamarát kéri föl. Ez alapon a kamara kidolgozta a megfelelő programot és bemutatta azt annak az értekezletnek, amely vasárnap ült össze a kamara tanácsstermében, Steigerwald Alajos elnöke alatt. Varjassy Lajos dr. főtitkár bejelentette, hogy a városhoz intézendő memorandum Bolgár Lajos fogalmazó munkája, s ő fogja azt megismertetni a jelenlévőkkel. A memorandum több része a következők:

(Két millió koronás kölcsön.)

Arad város közéleti problémáinak nehéz problémái már egy év óta foglalkoztatja a közéleti hatóságokat. Szánálattal kell megállapítanunk, hogy a kérdést mostanáig nem sikerült közmegegyezésre rendezni és ha az eddig követett irányban haladunk, a helyzet tisztázása alig érhető el. Az eddig ez ügyben tapasztalt bizonytalanságnak meg kell szűnni és Arad polgársága a háború alatt előre megállapított program szerint volna élelmezendő. Bárak vagyunk az alábbiakban felállítani ama programot, amelynek megvalósítása véleményünk szerint lehetővé tenné a súlyos kérdés részben való megoldását. Mivel a kormány intézkedései részben késedelmesek, a mezeiök pedig hiányosak és lassan vihetők keresztül, szükséges, hogy az országos rendezésig lokális megoldással igyekezzünk segíteni a lakosokat.

Mindenekelőtt megállapítandó, hogy a város gondoskodása milyen élelmiszerekre terjedjen ki. Mi a legfontosabb ilyen áruknak a következőket tartjuk: a szarvasmarha, a tej, a tojás és a húsvéves félételek. A többi élelmiszer ezeknél könnyebben hozzáférhető ma és — úgy véljük a jövőben is az marad. (A kenyér kérdést tudvalevőleg már országosan rendezte a kormány). Mielőtt a beszerzés és forgalombahozás módjairól szólnánk, rá kell mutatnunk, hogy Arad csak úgy tudja helyesen megoldani ezt a nagy fontosságú kérdést, ha igen jelentékeny tőke áll rendelkezésére. Hozzávetőleges számítás szerint két millió korona volna szükséges, hogy zavartalanul folyhasson Arad élelmezése. Ez összeg előteremtésére két mód kínálkozik: Az egyik minimális kamatozású államkölcsön után, a másik pedig, ha Arad hat legnagyobb pénzügyintézeténél folyószámla kölcsönt vesz fel a város.

(A beszerzendő cikkek.)

A 2 millió korona birtokában a következő módon lehetne gondoskodni a szükséges cikkekről:

A szarvasmarha. Az e cikkben uralkodó drágaság és hiány ellenanyagolása céljából az amerikai préselt zsir és a növényzsírok nagyban való beszerzése célszerűnek mutatkozik, mert mindkettő árú már eddig is megfelelőnek bizonyult. E téren némi enyhülés várható a szerbiai, romániai és bulgáriai behozatal révén. Amíg ez megtörténik, érintkezésbe kellene lépni az erdélyi nagyobb hentesekkel. Tudomásunk sze-

rint Brassó és Nagviseben környékén számos olyan hentes működik, aki tálan szaloncukort szállít a vágott sertés. Aradhoz aránylag közel fekszenek e helyek. A brassói kereskedelmi és iparkamara készséggel fog szolgálni közlelmei címekkel. Az így megszerzendő árú az aradi hentesek útján kellene forgalomba hozni.

A marhahússal való ellátás a zsirnál jelentékenyebb összeget igényel. A városnak nagyobb vágómarha állományról kellene gondoskodni, amelyet egy erre alkalmas helyen el lehet helyezni. Az állatok élve körülötnék a mézásokhoz s azután a hus általuk kerülne forgalomba. Hogy ez az akció nagyobb sikerrel kecsseget, mint az ez év elején tett hasonló kísérlet, arra nézve itt is utalnunk kell a felszabandó balkáni import közel felvő lehetőségére, amely talán könnyebben hozzáférhetővé teszi az élő szarvasmarhát is. A birkahús kimérése, amely őt bevált, tovább folytatandó. A fagyasztott hus fogyasztására is leesenként rá kell szokni a közönségnek. Itt utalnunk arra, hogy például a növényzserzőket se akarta eleinte fogyasztani a polgárság, most pedig valóságos tömegfogyasztási cikké váltak.

A hushány enyhítésére igen célszerű volna a baromfiaknak és vadaknak a maionál intenzívebb módon való felhasználása. A városnak módjában volna baromfiigyjűtő, (nem hizaló) telep felállítására. Ennek megszervezésére és az intézmény állandó, díjtalan ellenőrzésére készséggel vállalkozik Erdős Pál aradi kereskedő, akinek e téren sok éves tapasztalatai vannak. A baromfiigyjűtőben állandóan 5-800 darab szárnyast lehetne tartani. Annak vezetője közvetlenül érintkezne a fa usi baromfibevásárlókkal és a kereslethez mérten több vagy kevesebb darabot hozatna be. A közönség dírt a telep vezetőjének jelentené be a szükségelt mennyiséget. Az intézmény fölöttlenül kedvezően befolyásolná a szárnyasok mai piaci árát. A tapasztalat azt mutatja, hogy igen jelentékeny száma baromfi van a tavakban, de a parasztság a rendőrtől való félelmében nem igen meri behozni. Itt miadjárt meg kell igyekeznünk, hogy a hatóság a baromfi piacon mintaszerűen teljesíti ellenőrző feladatát, azonban a helyzetet súlyosítja az a körülmény, hogy a közönség az utcákon, minden hatósági felügyelet nélkül is nagy tömegben vásárol szárnyasokat. Ezt az üzletágot a város 8-8000 korona beletétéssel szép eredményt művelhetné.

A vadak felhasználása is praktikus megoldható, ha ezt az ágat is megszervezi valamely ügyes kéz. Hozzávetőleges számítás szerint Aradon novembertől-februárig az üzletekben mintegy 20.000 darab nyulat, 4-5000 darab fácant, 8-10.000 fogolyt, 2-300 vadsejtést, 100 darab szarvas és 20.000 darab fenyvesmadarat adnak el. Aradon 4 korona 50 fillér egy nyul max. árú, Budapesten pedig 8-7 koronában állapították meg, és ez a ma már igen fontos cikkek a főváros felé való öntözését eredményezi. Helyesebb volna a kisebb vadak árát e szerint maximálni.

A tej: Aradon valóságos hajszá folyik a tej után és vannak családok, amelyeknek tagjai nétről-hétre nem juthatnak ehhez az igen fontos tápszerhez. Megállapításaink szerint ennek nem lokális, hanem országos okai vannak. Talán felesleges is külön hangsúlyozni, hogy a tejhiányért és drágulásáért nem hibáztatható e cikket forgalombahozó kereskedelem. A tejhiány legfőbb oka: szarvasmarha állományuk esőkkensége. Mivel kevés a szarvasmarha, az ára tudvalevőleg minimálisan 200 százalékkal emelkedett. Ez a körülmény arra csábítja a tehenetartó gazdaságokat, hogy tulajdonuk tehenekén, mert azok árát minden rizikó és fáradság nélkül legalább úgy tudják kamatoztatni a pénzügyintézetek után, mintha a tejkimérés nehéz munkáját végeznék el. Egyik közeli, legnagyobb gazdaságunk például, ami-

kor az állatot rekvirálásának ötlete előszó-felmerült, sietve áruba bocsátotta tehenállományának felét. Kormányrendelet tiltja az üszörboriuk levágását s ezeket is tejen kell nevelni, tehát ez a körülmény is jelentékeny kvantumot von el az emberi fogyasztás elől. Hogy a teielő tehenek számának esőkkensége a teiproduktió szempontjából mit jelent, azt a következő helyi számadatok igazolják: az aradi tejesarnok békeidőben naponta 6000 liter telet hoz forgalomba; ennek egyharmada az ötvenes uradalomból származik. A tejesarnok ma csak 1800 liter tud szállítani és ebből 450 liter kerül ki az említett tehenészetből. (A mezőhegyesi állami uradalom is redukálta a tejesarnoknak szállítandó árú.) A másik legnagyobb teigazdaság a buzáski. Béke időben 1600 liter, tavaly ilyenkor 2300 liter, ma pedig 200 liter hoz be Aradra. A tej árának kritizálása kevésbé megokolt. Figyelmet érdemel Oszttermayor Adolf dr.-nak a háosi es. és kir. gazdasági főiskola tanárának a Wiener Landwirtschaftliche Zeitungban megjelent tanulmánya, amelyben 210 teigazdaság hitelen könyvei alapján megállapítja, hogy a háború előtt 100 kilogramm tejetermelési költsége 19 korona 40 fillér volt, ugyanez a tej azonban most 31 korona 85 fillérbe kerül. Ez a 60% emelkedésnek felel meg, már pedig a tej ára nem emelkedett 60%-al. Aradon egy tehen napi ellátása átlag 3 korona 20 fillérbe kerül a gazdának. Rá kell mutatnunk arra, hogy nem tenné helyesen Arad város, ha a kolle példájára ma hatósági tehenészetet rendezne be. Ez sok százezer koronát emésztene fel, de távolról sem érne vele célt a város. Közvetlenül, hogy ma megfelelő tehenet kapni igen nehéz. A fővárosban felmerült a tejeszárkások rekvirálásának gondolata. Mivel es az eljárás Aradra nem alkalmazható, leghevesebb volna, ha a város direkt a gazdától vinné át tejetermelésüket. A tejesarnok tulajdonosa egyébként tudomásunk szerint készséggel átadná klientéláját a városnak, mai üzleti hánynak biztosítása ellenében. A hatóság azonban az átvett telet igazságos arányban osztaná szét a lakosság között tejjegyek segítségével, gondosan őrködve azon, hogy levelesorban a betegek és gyermekek részesüljenek e tápszerből.

Másik igen fontos élelmezési cikk a tojás. A tojás ára igen felsőkött, mert a háború alatt kevesebb árú kerül a magyar fogyasztóhoz, mint békeidőben. Ennek oka a Németország és Ausztria felé irányuló jelentékeny kivitel. A tojásra ugyan kiviteli tilalom van, azonban a magyar kormány Németországgal szemben megengedi a tojás kivitelét. Németországban ugyanis sokkal kevesebb tojást termelnek, mint nálunk; békeidőben szövetségesünk tojás-szükségletének nagy részét Oroszország fedezte, s most a hiány pótlása mireánk vár. Németországnak joga van fölünk havonként 12 millió darab tojást kivinni. Maguk a magyar exportőrök is belátták e helyzet ferdeségét és a napokban Budapeston gyűlést tartottak, amelyen elhatározták: mekkérik a kormányt, hogy a németországi kivitel redukálja. A gyűlésen jelen volt 2 miniszteri biztos azonban kijelentette, hogy erről szó se lehet. Valószínű azonban, hogy legközelebb mégis esőkkenni fog a kivitel kontingense, mert a Bulgáriába kiadott magyar-osztrák-német bizottság megapította, hogy a kis balkáni országban nagy mennyiségű tojáskészlet vár elszállításra. Megállapításunk szerint most Aradról hetenként átlag 80-85 ezer darab tojást szállítanak Berlin felé. Az Aradról elszállított tojásért látszóként (1440 drb.) átlag 280 koronát kap az exportőr, de a külföldi átvéő már 360 koronát kap érte, pedig 10 koronánál nagyobb szállítási költsége nincsen. Epen azért téves az a hiedelem, hogy Berlinben ma olcsóbb a tojás, mint Budapeston. A német fővárosban ma egy darab tojás legalább 30 fillér. Arad egyetlen exportőre kijelentette előtünk, hogy kézzel gélt átadja a városnak egész kivitelét és pedig a kiszállítási áránál olcsóbban. Ez t. i. neki is előnyös volna, mert kisebb munkával és kevesebb rizikóval járna az üzlet.

Legvégül említjük meg a húvelyes félételeket (babot, lencsét, borsót). E cikkek tudvalevőleg december 25 től fogva a Hídteremny útján rekviráltatja a kormány. A város

lehat az a feladat vár, hogy már most jelentse be a Haditörvénynek a lakosság szükségletét. Az előttünk fekvő számítás szerint Aradnak száraz babból naponta átlag 50-60 métermázsza kell. A lencséből naponta elegendő 250 kilogramm, a borsóból azonban 500 kilogramm kell mindennap. E pontnál fel kell vetnünk annak szükségességét, hogy a nagyon csekély jövedelmű családoknak e cikkekből még beszerzési áron alul is kellene kiadni megfelelő mennyiséget.

(Közélelmezési ügyosztályt!)

Nagyon természetesen, hogy két millió korona felhasználásával megvalósítandó program végrehajtása csak úgy teremti meg a kívánt eredményt, ha teljesen megfelelő szerv áll rendelkezésünkre. Az a szerv, amely eddig Arad közlélmzését intézte, nem felelt meg e nehéz feladatnak úgy, amint önmaga is szeretne volna, mert hiszen egyeb fontos és teljes munkáját kívánó teendői mellett ideje sem volt erre, azonkívül a fokéletes megoldás lehetősége előtt elzárkózott. A város eddig nagyon szűk keretek között dilettáns módon foglalkozott ezzel a rendkívül jelentős kérdéssel. Ugy véljük, mindenki igazat ad nekünk, amikor kifejtjük, hogy a szűkre szabott mederben működött közlélmzési szervünk igazán elismerésre méltó munkásságot fejtett ki és ha a siker nem olyan mértékben koronázta munkáját, amint óhajította, az tőle távol fekvő okokban keresendő. A polgárság ezetemes elismerésének nagy felelősséggel járó teljes szakmáját és egész munkáját kívánó ügye most feltétlenül megköveteli, hogy a kérdés megoldását egy új intézményre bizzuk. E célból a háboru tartamára meg kell szervezni a város közlélmzési ügyosztályát, amely központi igazgatással intézné Arad általános élelmzését, a kereskedők és iparosok közvetítési tevékenységének célszerű kibaszálásával. Ez utóbbit elengedhetatlennak tartjuk, mert erre a főváros nélkül késett bennünket. Budapesten már ráítottak arra, hogy az élelmiszereket a kereskedők után lehet lepraktikusabban eljuttatni a fogyasztóhoz. Az új ügyosztály megfelelő módon ellenőrizendő, mivel nem kieszenlendő összeg felett fog rendelkezni. Amennyiben az ez ügyben sűrűn összehívandó városi közgyűlés megszavazza a kontemplált két millió koronát és annak helyes felhasználása céljából csak a háboru tartamára megszerveződik a közlélmzési ügyosztály, úgy Arad polgársága könnyebb szívvél tűrhet a nehezen várt béke eljövételéig.

Legelsőnek Leopold Zsigmond szólalt fel és kijelentette, hogy vélezénye szerint a memorandum az utolsó betűig keresztülvihető ötletet tartalmaz és azt teljes egészében magáévá teszi, mert tényleg rendkívüli módon megkönnyíti a polgárok élelmzését. Adler Andor mindenben csatlakozik Leopold véleményéhez. Ő is elismeréssel adózik a memorandumnak. Steigerwald Alajos, Hónig Ötő, Mátyás Jenő és Erdős Pál felszólalása után az értekezlet elfogadta a közlélmzési programot, amelyet a kamara ma átküldött a városházára. Varjassy polgármester megbizta Exterde Kálmán báró helyettes főszámvevőt, eszközöljön számításokat a levé pénzügyi részéről. A polgármester esztörtökön délutánra nagyobb értekezletet hív össze, amely behatóan tárgyalja a memorandumot és kétségtelen, hogy magáévá is teszi, mert szakértők állítása szerint az nagyon praktikus és megvalósítható, helyes ötleteket tartalmaz.

Tábori előfizetőink és olvasóink b. figyelmébe.

Miután tábori postautalványon az írásbeli közlemény nincs megengedve, arra kérjük azokat, akik a háboruból pénzt küldenek, hogy egyidejűleg külön levelező-lapon jelezzék, hogy az összeget milyen célból küldötték.

Románia csak román érdekekért visel háborut.

(A Bratianu kormány heizete. — Carp a királynál. — Szasszanow az orosz tervekről.)

— Távirati tudósítás. —

Bukarest—Szófia, november 15.

Az „Inainte” jelenti: Szerbia lelki állapota, elhagyatva énezve magát szövetséges társai által, megindító módon nyilvánul meg abban a nyilatkozatban, amelyet Marinkovics szerb követ tett a mehedintzi prefektus előtt:

— Bratianu miniszterelnök magatartása a legjobb. Ő Szerbiával szemben a legkorrektebbül viselkedett. Kategorikusan kijelentette előttem, hogy Románia nem interveniálhat a mi javunkra. A mi szövetségeseink azonban nem így jártak el, ami miatt ma annyit kell szenvednünk. Szövetségeseink egy része nagy ígéretekkel tett nekünk, de nem tartott meg semmit azokból. A többiek pedig nagy-szerű kilátásokra nyujtottak nekünk panorámát, amelyek azonban semmiképpen sem valósultak meg, úgy, hogy most egészen magunkra vagyunk hagyatva.

Románia csak a saját érdekeiért megy háboruba.

Bukarest. A félhivatalos Viitorul jelenti: Az „Aktiunea” azt állítja, a tőle megszokott valótlansággal, hogy Morion belügyminiszter a Petrescu Emil bukaresti polgármesternél megtartott gyűlésen kijelentette, hogy Romániának kötelessége a németekkel és magyarokkal mennie.

Ezt a beállítást mi határozottan megcáfoljuk és szószerint idézzük a belügyminiszter szóbanforgó szavait:

— Akadnak egyesek — ugymond a belügyminiszter — akik azzal a megokolással, hogy nekünk a francia civilizációt meg kell védnünk, továbbá a Franciaország iránti szeretetünkre hivatkozva azt követelik, hogy vonuljunk háboruba, anélkül, hogy az ezzel járó következményekre gondolnának. Mások viszont sürgős fellépésünket kívánják Németország oldalán. Épp oly távol állva az egyik, mint a másik kívánságtól, én azt hiszem, hogy **Románia a háboruba csak a saját érdekei kedvéért avatkozhatik belé!**

Oroszország nem sérti meg a román semlegességet.

Bukarest. Az „Agence des Balkas” kommunikét küldött a román lapoknak, amely szerint Szasszanov orosz külügyminiszter kijelentette a szentpétervári román követ előtt, hogy az orosz kormány soha se toglalkozott azzal a gondolattal, hogy hadserege, a román királyi kormány határozott engedelmével, bár csak a legkisebb területére is rálépne Romániának. Szasszanov megjegyezte, hogy az ilyen inszinuációk rosszakaratú forrásból származnak. Az Agence des Balkas az entente alapítása.

Carp a román királynál.

Predeal, nov. 15. Bukarestből jelentik: Carp Péter volt miniszterelnököt tegnap a király hosszabb kihallgatáson fogadta.

A román terménykivétel.

Bukarest. A bukaresti lapok jelentése szerint, a közlekedésügyek igazgatósága a terménykivétel fogantatására vonatkozólag ma vagy holnap megteszi rendelkezéseit.

Bratianu informál.

Bukarest. A kormánypárti képviselők, kerületi főnökök és polgármesterek utolsó csoportja, a tulceai, tutovai, vasluii, vilceai és vlacai kerületekből, tegnap délelőtt jelent meg Bratianu miniszterelnöknél. Bratianu miniszterelnök biztosította a megjelenteket arról, hogy Románia nemzetközi helyzete jó.

Diplomáciai változások Romániában.

Bukarest. Spiess német kereskedelmi konzult Bukarestből visszahívták Berlinbe, ahol más szolgálatra osztották be. A német kormány Spiess helyébe báró Nordenflichtet nevezte ki, aki megérkezett Bukarestbe és elfoglalta hivatalát. Nordenflicht be-utakozott Busche német követnél és Porumbaru külügyminiszternél.

Bukarest. Az orosz kormány a román kormány beleegyezését kérte arra, hogy Giurgiuban vicekonzulátust állíthasson fel.

A megvesztegetett ruszofilek.

Bukarest. A Szófiában megjelenő „Kambana” szerint, a kormány megcáfolhatatlan bizonyítékokkal rendelkezik arra nézve, hogy a ruszofilek vezetőit a négyesszövetség bizalmi emberei megvesztegették. A megvesztegetésre használt összeget a szófia angol követség első titkára és egy bizonyos Delcesier fizette ki. A félhivatalos „Nerodni Prava” névsort közöl, amelyben azok nevei vannak, akik hajlandók voltak pénzért eladni hazájukat.

E névsor szerint a legnagyobb vesztegetési összeg 1.100.000 lei, a legkisebb pedig 28000 lei.

A négyesszövetség ügynökei megvesztegették továbbá az agrár pártnak csaknem összes tagjait. Ezek elfogadták a pénzt és azt a párt agitációs alapjához csatolták.

Az orosz csapatok nem vonulnak Románián keresztül.

Milanó. A Corriere della Sera bukaresti tudósítója jelenti, hogy az orosz-barátok maguk is ellene vannak annak, hogy a Bulgária ellen szervezett hadsereg Románia semlegességét megsértve, Románián át vonuljon Bulgária ellen. Ez súlyos hiba volna Oroszország részéről. A Románián keresztül való átvonulást a politikusok az entente vezetőivel csak akkor helyeselnék, ha Oroszország és Románia közti megegyezésen alapulna, tehát mint egy katonai konvenció eredményeképpen történék.

Négy munkapárti városatya megválasztása.

(Csendes küzdelem. — Zimmermann Károly dr. győzelme a II-ik kerületben, — Just Ferenc négy éves mandátuma.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 15.

Vasárnap három aradi kerületben volt „választási küzdelem.” A törvényhatósági bizottságban négy mandátum üresedett meg és ezekre a jelöltek olyan szerencsés kézzel találtak megfelelő pályázókat, hogy nem volt kétség az iránt, hogy a három urnából Embey Iván, Zimmermann Károly dr., Just Ferenc és Koromzay Frigyes neve kerül ki győztesen. A négy jelölt közül különben komoly ellenjelöltje csak Zimmermann dr.-nak volt a második kerületben, de a választási harc itt sem oltott távolról sem olyan arányokat, aminek béke idején szokott lenni egy-egy városatyai mandátum körül. Háború van és távol van nemcsak a tüzhelytől, hanem a politikai jogok bosszorkánvkonnyhájától is a férfiak zöme, az itthonlevők se mind érnek rá a békés napok tűzével, odaadásával buzgólkodni. Mindezt összevéve nem csodálatos, hogy a három kerületben együttvéve alig szavazott le annyi választó polgár, mint más alkalmakkor egyetlen kerületben. A legutóbbi városatyaválasztásnál 1913-ban az I-ső kerületben 754, a II-ikben 847, a III-ikben 886, a IV-ikben 952 szavazatot adtak le.

I. kerület: Embey Iván.

Az első kerületben volt a legesendesebb a választás: míg ugyanis a második kerületben két jelölt között komoly küzdelem volt, a negyedikben legalább is azért folyt a vetélkedés, hogy a két jelölt közül, melyik kerül be négy és melyik csak egy évre, addig az első kerületnek egyetlen komoly jelöltje volt Embey Iván s csak a személye iránti szeretetnek és becsülésnek megnyilvánulása volt, hogy mindemellett szép számban jelentek meg az urna előtt a választók.

A törvény értelmében pontosan reggel kilenc órakor nyitotta meg Steinhardt Mór dr. elnök az aktust. Évtizedes tapasztalata van már Steinhardt doktornak a választások terén, nem egy forró napon tapasztával és erélyével csillapította le a kedélyeket. Olyan „könnyű” választási nap, mint a tegnapi, már rég nem volt, még is sokan voltak, a kik megjegyzték:

— En csak az elnököt sajnálom! Reggel kilenctől délután négyig kell — itt ülnie és unatkoznia.

A legelső, aki leszavazott, Kertész Miksa dr. volt, aki már negyed kilenckor megjelent a választási helyiségben, mert, mint maga mondta, fogadása kötötte, hogy elsőnek szavazzon le. Az első két órában még elég élénk volt a választási helyiség, habár hiányzott a városháza elől a szokott tömeg, a hangos vásár, korteskedés. Később mind ritkábbak lettek a választók, a legkevesebben jelentkeztek déli időben, amikor fél egytől fél kettőig Reinhardt Gyula alelnök kezébe adta át a választás vezetését Steinhardt Mór.

Délután a tippelés főleg a körül folyt, vajon elérke-e a — kétszáz-as számot. S habár kortesek nem repültek a szélrőzsa minden irányában robogó fiakkereken szavazókért, közvetlen a záróra letelte előtt jelentkezett a kétszázadik választó: Weichertz Lipót. Ép az utolsó pillanatban, négy óra előtt egy fél perccel szavazott le még Fischer Sámuel mint kétszázegyedik, aztán, amikor a városháza órája

kongalmi kezdett, Steinhardt Mór dr. elnök konstata, hogy az urna pecsétjei sértetlenek, a bizalmi férfiak, Tenner László és Deutsch Izsó dr. jelenlétében megszámlálta a szavazatokat. A skrutinium is csak rövid ideig tartott természetesen: negyed ötkor már jegyzőkönyvbe diktálhatta az elnök az eredményt: 201 szavazat közül 197 esett Embey Iván királyi tanácsos pénzügyigazgatóra, három Kárpáthy János gyógyszerészre és egy Grósz Manóra.

Az első kerületben a szavazás a városháza ama helyiségében folyt, ahol mostanában a katonai jelentkezések és sorozások szoktak lenni. Ez volt az oka, hogy a délelőtti órákban sokan Nagy Ottokárt keresték. Kezdetben a teremben tartózkodók az illetőket Embey hívei közé akarták besorozni, de ezek az ellen tiltakoztak, azt mondták, hogy ők még nem kapták meg a cédulát, azért jöttek el. Erre újabb félreérzés támadt.

— Hísz cédulát is kap, ha szavazni akar.

Nagysokára tudták csak megmagyarázni, hogy ők mint alkalmatlan népfelkelők nem kapták még kézhez a névre szóló behívót . . .

Egy közismert aradi kereskedő jelent meg az urna előtt. Bemondta a nevét, majd pedig felemlítette, hogy legutóbb a 48-50 évesek sorozásán, ebben a szobában lett alkalmas. Mialatt ezt beszölte a szavazatszedő bizottság tagjai a legszorgosabb keresés dacára sem találták a nevét a névsorban. Később megállapítást nyer, hogy tévedésből kimaradt.

— Sajnáljuk, mint szavazó alkalmatlan — mondta ki a szentenciát az elnök.

Tudvalevőleg e kerületben volt egy őnjelölt is, csak rászavazó nem akadt. Furcsa, hogy ez, amikor a szavazás titkos, mégis nyilvánvaló lett. Ugyanis végre jelentkezett egy hiva, aki bejelentette, hogy kire akar szavazni. Azonban a pech pechhel jár. A nem titkos szavazónak nem volt szavazati joga . . .

Zimmermann Károly dr. győzelme.

A második kerületben némileg hasonlatos volt ez alkalommal is a választás a komoly alkalmatlan közdelemhez. A munkapárt tudniillik komolyan fogta fel a feladatát és dolgozott illusztris jelöltjének sikere érdekében, míg a függetlenségi párt, mint egy főkoritus kijelentette, megelégedett azzal, hogy a választó helyiség előtt az utcán politizált és az irodában uszonnázott. Nem a mi dolgunk ezzel törődni, de meg kell jegyezni ezeket, mert a függetlenségi párt sziszszent fel azon, hogy a munkapárt pártpolitikai szempontokat vitt a választásba. Ugy látszik, hogy a választók neki adtak igazat és szavazatukkal bizonyították, hogy Zimmermann Károly dr. érdekében kifejtett agitációt helyeslik. A győzelmet nem adják könnyen, azért vezéreknak és közkatonaiknak igen szorosán össze kell fogni és dolgozni kell. Különösen a II. kerületben, ahol a pártpolitikai jelszavaknak nem ül fel senki.

Egész napon át elég élénk érdeklődést mutattak a választók és tekintettel arra, hogy több mint 350 kerületbeli szavazó vonult hadba az 1147 közül, elég szép részvételnek lehet mondani azt, hogy 411 ember szavazott le. Lukácsy Lajos pont kilenc órakor nyitotta

meg a szavazást a pártok bizalmi férfiai jelenlétében. A munkapárt Oravecz Miklóst és Sárga Lukács Károlyt, a függetlenségi párt Juhász Géza drt és Blaha Károlyt küldte ki. Az egész délelőtti folyamán igen sűrűn jelentkeztek szavazók az urnánál és a munkapárt kerületi elnöksége igen dícséretes agilitással gondoskodott arról, hogy a hívek még a déli időig leadják szavazatukat. Ez a buzgalom nagyon is helyén való volt, mert a párt becsülete megkívánta, hogy Zimmermann dr. nevével megindult mozgalom sikerrel végződjék. A választási helyiséget, amely a Kazinczy-utcai iskolában volt, egész nap elég nagy számban állta körül az érdeklődő közönség, amely zajos ovációban részesítette a tízenkét órákor Just Ferenc üzletvezető vezetésével felvonult vasutas szavazókat. Kivülük aztán alig is volt tisztviselői szavazó és ebben a kerületben csakugyan a polgárság szabad akaratának megnyilvánulása a győzelem.

A választási elnök gyorsan és fennakadás nélkül, a kitűnően megszerkesztett laistromok alapján szinte katonás rövidséggel bonyolította le a szavazatok átvételét és jegyzőkönyvbe vételét. Liberalisan döntött azok szavazata felett is, akik ugyan hadiszolgálatot teljesítenek, de nincsenek a fegyveres sorhad kötelékében. Jelentkezett egy 52 esztendőes Heim Ferenc nevű szavazó, aki hadimunkás, de nem sorkatona. Szavazatát elfogadták. Maresch Gyula, a helyettes elnök is hasonlóan írt el Krebsz József szavazatával.

Derüs epizódokban sem volt hiány. Egy szavazó, aki nem tudta, hogy a városatya választás titkos szavazással történik, az urna elé áll.

— Zimmermann Károly dr.-ra szavazok.

— Nem lehet élőszóval szavazni — tanítja ki az elnök.

— Akkor Somló Arminra szavazok.

— Ez sem érvényes.

A polgártárs eltávozott, de husz perc múlva visszajött.

— Most szavazok igazán — mondja — és átnyújt két szavazolapot az elnöknek, aki azonban észrevette a ravaszkodást és mindkettőt visszaadja, míg végre hosszabb gondolkodás után egyikkel csakugyan leszavaz a buzgó választó.

Déli egy óráig 253 szavazat volt elkönyvelve és ekkor Maresch vette át az elnöklést.

Két óra után, amikor már 320 szavazatot leadtak, mindkét párt igyekezett erejét megfeszíteni és a függetlenségi párt látva, hogy 20-30 párthive csoportosan jön szavazni, bizni kezdett a győzelemben. Tréfás csipkedés, hamoros leszólás röpköd az utcán kapacitáló kortesek között, a vezérek is eljöttek, hogy érdeklődjenek, megjelent Pálmai Lajos dr., Prigl István dr., Vieser Lajos, Nagy Sándor dr., hogy a szavazatok állásáról tájékozódjanak és a híveket buzdítsák.

Reinhardt Antal a választási terembe kísért egy szavazót. Nagy Sándor a nyomában lépked. Mikor a voks megáll a munkapárti bizalmi férfiak előtt Nagy dr. melléje lép.

— Oda álljon — és az ellenzéki bizalmi férfiakra mutat.

— Ide álljon — szól az elnök, aki látva, hogy a két párt v. dászik a szavazatra, gyorsan véget akar vetni a derüs jelenetnek. A szavazó zavarba jön s míg a két pártvezér egymással vitatkozik — meglép. Utána velük magukat, néhány perc múlva visszahozzák a polgártársat, akit az elnök nagynshezen leszavaztat és most Nagy dr. és Reinhardt karonfogva távozik a teremből. Az ajtóban szon-

ban beleütköznek az éppen belépő Pálmai dr.-ba, aki nagyot néz ezen a hirtelen és a tudta nélkül kifutott „treuga dei“-n.

Szavazni jött Várady Kálmán nyugalmazott táblabíró és a választó helyiség előtt üdvözlöi őt Kertész Miksa dr., a függetlenségi párt szorgalmas főkörtése.

— Nagyságos uram — talán szolgálhatok egy Somló ódúlvál — szól nevére a táblabíróhoz.

— Köszönöm, de olyan öreg 71 éves embernek, mint én vagyok, orvosra és nem ügyvédre van szüksége.

Négy óra előtt néhány perccel ismét Lukácsy vette át az elnöklést és kitzte négy órára a sárórát. Azonban ezalatt már senki sem szavazott és mikor az óramutató négyre fordult és az elnök lezártnak jelentette ki a választást, megállapította, hogy 411 szavazatot adtak le és miután konstata, hogy az urna pecsétjei sértetlenek, megkezdte a szavazatok összeszámolását.

Megállapította, hogy 410 érvényes szavazat fejt volt az urnában, egy lap pedig üres volt. Egyetlen önelöltrre sem adtak le voksot. Az összeszámolásra igen sokan gyűltek egybe és izgalmasan találgatták az eredményt, míg az elnök olvasta a cédulákat. A lapok tulajdonképp része a pártok által kiadott nyomtatvány volt. Egyetlen egy szavazó tért el a szabólontól és megindokolta, miért választja ő Zimmermann drt.

— Jó az orvos a háznál és nem jó ha, az ügyvéd operál — írta szent meggyőződését a lapjára.

A jelenvolt munkapárti vezérek és párttagok mikor az elnök a 206-ik Zimmermann nevet olvasta fel, hangos éljenzésben törtek ki és a biztos győzelem felemelő tudatával távoztak. Csakhamar ki is ürült a terem és az elnök már csak alig néhány ember előtt hirdette ki, hogy Zimmermann Károly dr. 227, Somló Armin dr. 188 szavazatot kapott és így Zimmermann dr.-t 44 szótöbbséggel a II-ik kerületben egy évre megüresedett városalvi mandátumára megválasztották. Lukács István dr. eljegyző megírta a jegyzőkönyvet, aláírták és ezzel a munkapárt egy szép és küzdelmes napot, egy fényes győzelmet jegyezhet fel történet krónikájában.

IV. kerület: Just Ferenc, Koromzay Frigyes.

A negyedik kerületben aránylag csendes volt a választás. A kerületben két mandátum betöltése került sorra és a polgárság bizalma kezdetől fogva olyan mértékben nyilvánult meg a jelöltek: Just Ferenc Máv. üzletvezető és Koromzay Frigyes Acev igazgató iránt, hogy velük szemben ellenjelöltről egy pillanatra sem lehetett szó. Miután megválasztásuk egészen bizonyos volt, tulajdonképpen választási harcot senki sem várt és így a választóknak nagyobb tömegben lesavazása sem mutatkozott szükségessé. Attól kezdve, hogy Parocz Béla dr. választási elnök reggel kilenc órakor a választást megnyitotta, egészen a befejezéséig jelentő délutáni négy óráig egyforma tempóban folyt a szavazás és a választók jobbra egyenként mutatkoztak a Kossuth-utcai iskolában levő választási helyiségben. A sárórásig összesen 263 választó szavazott le a kerület ezernégyszázát meghaladó szavazója közül.

A szavazatok összeszámolásánál az érdeklődés arra irányult, hogy a két megválasztott közül melyik kepta a több szavazatot, mert a törvényhatósági bizottság határozata szerint a szavazatok többsége döntötte el azt a kér-

dést, hogy az új bizottsági tagok közül melyiké a csupán egy évre szóló mandátum és ki marad négy esztendőig tagja a város törvényhatósági bizottságának. A kerületben lakó Máv. alkalmazottak szeretete és ragaszkodása üzletvezetőjük iránt ezt a kérdést Just Ferenc javára döntötte el. A míg ugyanis a leadott szavazólapok között csak öt volt olyan, amellyel kizárólag Koromzayra szavaztak, addig nyolevannégy céludán egyedül szerepelt Just neve. A skrutinium eredményeként Parocz Béla dr. elnök.

Just Ferenc Máv. üzletvezetőt 259 szavazattal négy évre és Koromzay Frigyes Acev. igazgatót 180 szavazattal egy évre megválasztották hirdette ki. Az új városatyák lelkes éltetésével fejeződött be ezzel a választási aktus.

Fegyverszünet . . .

(Rajvonal halottakból. — Egy aradi százados levele.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Orosz harotér.

Ne méltóztassanak sem megijedni, sem pedig nagyon megörülni neki, nem béke következik utána...

A dolg úgy kezdődött, hogy amikor B...-t elfoglaltuk, jó bajor szomszédaink helyére kerültünk. Az ezredünk eloglalta az új állását írja az Aradi Közlönynek háziezredünk egyik századosa, aki nem kívánja, hogy a nevével jelenjék meg ez a szép, hangulatos levél. A muszkák azonban még azt sem hagyták, hogy egy kicsit megmelegedjünk ez új állásokban. Néhány nap előtt még ők voltak itt az urak és ugyátszik nagyon-nagyon fáj nekik ez a fontos vasuti csomópont.

Vahamens, rettenetes támadást intéztek ellenünk a második éjszaka. Hatalmas ágyuzás, borzasztó tüzelés, utána pedig gyalogsági roham, úgy, amint ez történni szokott. Az éjszaka sötétjében vadul ropogtak a fegyverek. Srapnell robbanása fénylik, gránát szazárzik át egy pillanatra pirosan a levegőn, tompán bömbölnek a nehéz ágyuk és gyors egymásutánban harsog tábori ágyuk fúrge hangja.

A világitó pisztolyok magas ívben bocsátják ki a tüzet, szikrázva szelik át a sötétet és rebhentik fel az éjszaka leplét... Jönnek az orosz rajvonalak.

Egy, kettő, három, sok sor egymás mögött. Orosz módra rengeteg ember, mintha ebben volna a győzelem. Ha nem jut hozzánk az első, majd talán a második, vagy ki tudja hányadik . . . Rendeket vág köztük a halál. Gránát csap le közéjük, srapnellak villannak a fejük fölött . . .

És a fegyverek ropogása egyetlen rezgő, hullámzó, egy pillanatra gyengülő, aztán hatalmasabb erőre kapó döngéssé olvad össze . . . A gépfegyverek kattognak, mintha egy végtelen hosszú limeszalag peragne le rajtuk. Csak a szalag sűrűn tele van tündelve a halál ölmogyóival . . .

S a katonáink rendületlen elszántsággal lönek és repetálnak. Egy-egy fegyvernek a fája kigyulad. — Mászt vesz a kezébe. A halál arat . . . Az orosz roham megtorpan, de a sötét háttérből új rajvonalak törnek elő.

Drótkadályunk, ilyesmi még nincsen csak egészen egyszerű, hevenyészett lövészárak, és benne a mi magyar katonáink teste és fegyvere . . . Mi vagyunk a drótsörény, az aknamező, az átlörhetetlen ércfal . . . minden . . .

Es több helyütt beértek az állásainkba az oroszok . . . Kézitusa, szuronynyal s a fegy-

ver boldogabb végével, ez kell a magyarnak . . . Egy baka öt muszkát seper le puskatussal a gépfegyverünkről . . . Néhányan, akik kikerültek a szuronyt, ijedten szaladgálnak az állásaink megett, ezek már a mi hadifoglyaik.

Hajnalba véget ér az ütközet, a muszkák, aki nem halott, vagy sebesült, vagy fogoly, véres fővel menekül vissza, a támadásuk meghiúsult, visszavertük őket . . . Őrségi a veszteségük. Három ezred támadta egy pár zászlóaljunk körletét.

Reggel mannek ki a katonáink, hogy összeszedjék a sebesülteket. Egy pillanatra visszahökölnek. Azt hiszik, orosz rajvonal fekszik az állásunk előtt 10—20 lépésre.

Az is volt, csakhogy — holott rajvonal. Az ellenség halottai borították sorjában és szerte a harcmezőt.

Másnap fehér lobogó közeledik felénk . . . Parlamentir jön, magasrangú orosz tiszt, fegyverszünetet kér a halottak eltemetésére.

Déli tizenkettőtől négyig fegyverszünet. Nem hangzik arvonalunkon egyetlen lövés sem . . . Temetik a halottakat . . .

S a két állás közt a „semleges“ területen rövid beszélgetés is folyik . . . Nézegetik egymást. Fényképező masina kattog.

Orosz tiestek mondják:

— Milyen szép, fess ruhátok van, szebb, mint a miénk.

Itt már nem az ellenség, a katona beszél.

— Hogy éltek?

Elmondjuk. Konstataják, jobban, mint ők.

Azután:

— Miért ágyuztok annyit éjszaka? Nem hagytok pihenni, nincs nyugalmunk, még egy levelet sem tudunk nyugodtan megírni haza . . . Erre, ugye, ne töltek várjunk feleletet . . . ki kezdte, ki akarta így! . . .

Megtörtént a halottak temetése, kiürül a terep elűnik mindenki az állásaiban . . .

Négy óra. Megszólal az ágyunk. Jön a levelet tölük. Csak azért talán, hogy ne feledjék és ne feledjük, hogy háboruban vagyunk . . .

Azután este lesz, itt hamar sötétedik. A szokásos éjszakai fegyverropogás hangzik, csak úgy, szelidebben . . .

Világitó gránát repül, fényes szóró szemek vizagóldók . . . Egy ágyu hangja is hallik . . . Sötét . . . Sötét van.

Jó éjszakát béke, jó éjszakát . . .

TANÜGY.

(—) Az iskolaszék november 17-én szerdán délután 4 órakor ülést tart a következő tárgysorozattal: Aradvármegye kir. tanfelügyelőjének átirata a torna és ének tanítás tárgyában. A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak rendeletei az 1914. évi XXXVI. t.-c.-ben megállapított 7%-os iskolafentartói díjakról. Az aradi m. kir. állami főreáliskola igazgatójának kérelme helyiségeknek tanítási csíra való átengedése tárgyában. Jelentés az 1915—16-ik tanévben eszközölt beírásokról. Jelentés az 1915—16-ik iskolai év megnyitásával kapcsolatos elnöki intézkedésekről. A polgári leányiskola igazgatójának előterjesztése a kézimunka óráknak mikénti ellátása tárgyában. A Kazinczy-utcai közs. elemi iskola igazgatója kéri, hogy a tanítás a téli hónapokban is 8 órakor kezdődjék. Lantos Miksa és Hofbauer Olga közs. el. isk. tanerők 8 havi, ill. 4. heti szabadságot kérnek. Előterjesztés a közs. iskolaszéki jegyző tiszteletdíjának felemelése tárgyában. A kisegítő tanítónők napidíjainak fel-emelését kéri. A közs. iskolaszék 1916. évi költségelirányzatának megállapítása. Indítványok.

Jegyezzünk a harmadik hadikölcsönre!

Péter király végig nézte a bolgárok győzelmét a Moravánál.

(Fellázadt szerb ezred. — Megölték Pribicsevics ezredest. — A bolgárok bevonultak Prokupljeba.)

Tárhírti tudósítás.

Szófia—Bern, november 15.

Szófia. Hivatalos jelentés. (Október 31., november 13.) Nis eleste után a szerbek a Morava balpartjára vonultak vissza, miközben az összes hidakat elpusztították. A folyó szélessége 150—200 méter, mélysége egy-két méter. Megerősített állásaikra támaszkodva és nehéz tüzérséggel ellátva, a szerbek azon voltak, hogy jelentékeny erővel véghezvitt heves ellentámadásokkal, csapatainkat megakadályozzák abban, hogy a folyót átlépjék. **Péter király a harcoknál jelen volt.** Legutóbbi napok folyamán csapataink megtörték a szerbek kétségbeesett ellentállását és egyidejűleg elérték a folyó balpartját, ahol végérvényesen állást foglaltak. **Csapatunk ma bevonultak Prokupljeba,** ahol hat darab tizenkét centiméteres mozsarat, tizenkilenc lőszerkocsit zsákmányoltak és kétezer foglyot ejtettek. A grajaci pályaudvaron egy százötven vasúti kocsit foglaltak le.

Az ellenség első népfelkelő ezredében zendülés támadt, amelynek során megölték Pribicsevics ezredes ezredparancsnokot, a Ferenc Ferdinánd trónörökös főherceg elleni összeesküvés egyik főinkosát. Az ezred ezután szétszóródott a közeli falvakban.

Október harmincadikáról harmincegyedikére, illetőleg november tizenkettedikéről tizenharmadikára virradó éjjel a franciák kísérletet tettek, hogy a Vardár jobb partján megtámadják csapatainkat. A bolgárok elszánt ellentámadása a Karasva folyó jobb partjára vetette vissza az ellenséget. Két gyorstüzelő ágyú fogatokkal, két hegyi ágyú és ötvenhat fogoly, köztük három tiszt, kezünkben maradt.

Kitchener Anglia bűnbakja.

Szófiából jelentik: Lord Kitchener kiküldetése itt nem okozott különösebb nyugtalanságot. A bolgár vélemények szerint, sem a Dardanéliáknál, sem Szalonikinél, sem pedig az atriakai partokon Kitchener sem érhet el sikert. Anglia bűnbakja Kitchener lesz majd.

Várnát újra bombázzák?

Budapest. A Pester Lloyd tudósítója jelenti Bukarestből: **Bavaria és Cavarnából azon hír érkezett, hogy tegnap reggel Várna irányából bombázást hajtottak. A bombázás részletei eddig ismeretlenek.**

Nem kötnek a szerbek külön békét.

Bern. Chaddo Miatovich, a Daily Telegraph szerbiai haditudósítója kifejti, hogy még akkor sem gondol Szerbiában senki külön békére, ha az ellenséges hadsereg egész Szerbiát elfoglalják és a szerb kormánynak és a hadsereg megragadt részének Montenegróba kell menekülnie. Hat háttal ezalót a szövetségesek tanácsolták a kormánynak, hogy mentse

meg Szerbia nemzeti függetlenségét és azonnal kössön békét. De úgy a kormány, mint a skupsztina elvetette a javaslatot.

— Mi szerbek — írja a szerb haditudósító, — tudjuk, hogy Ausztria és Németország nemcsak a szerb Makedóniát, hanem a Moravától keletre eső összes területeket odaigérték Bulgáriának. Még ha utolsó szállig is tönkremegyünk, sem mehetünk bele abba, hogy ilyen körülmények közt békét kössünk.

Miatovich elmondja, hogy egész Szerbia annak a jóslatnak a hatása alatt áll, melyet 1868-ban egy *Matha* nevű szerb próféta tett. A jóslat szerint Péter király uralma alatt idegen hadsereg fogja elfoglalni Szerbiát és nagy szenvedések várnak a szerb népre. De nagy küzdelmek árán a szerbeknek mégis sikerülni fog kivevni az ellenséget, sőt kibővíti az ország határait.

A szerb kormány Prizrendben.

Páris. A petit Journal jelenti Athénből: A szerb kormány, amely néhány napot Raskában töltött, november 12-dikén hagyta el a helységeket és Prizrendbe ment. Ideérkezett jelentés szerint erős bolgár hadsereg vonulnak Tetovoból Gosztivar felé, de erős ellenállásra találtak, úgy, hogy előnyomulásuk megakadt. Monasztirban nagyszámu szerb csapatot központosítottak. Az ottani helyzet nem nyugtalanító, az út, amely a szerb hadsereg visszavonulására szolgál, ellenséges bandáktól meg van tisztítva.

A szerbek döntő csatára készülnek.

Pétervár. A „Birsevija Vjedomoszti“ jelenti: A szerbek döntő csatára készülnek. A Prizrend—Gosztivar—Bobuna vonalon a szerbek helyzete azonban igen veszedelmes, mert a szerb hadsereg mögött csak utálatlan hegyek vannak. Az egyetlen reménység, hogy a szövetségesek elegendő megerősítéseket hoznak.

Szaloniki az entente új Gallipollja.

Berlin. Az entente-csapatok egyre nagyobb veszteséget szenvednek a Strumicánál a bolgárok defenzívájától, amely csakhamar offenzívába fog átalakulni, hogy Makedóniát megtisztítsa az utolsó ellenségtől is. Egész Bulgária bizakodik ebben, bármennyi angol-francia csapatot szállítanak is partsa. Szaloniki és a mögötte levő vidék az entente számára új Gallipoli, vagy ennél is rosszabb lesz.

Beismerik már a szerbek vereségeiket.

Amsterdam. Az utolsó szerb hivatalos jelentés a következőket mondja: **Az északi fronton elkeseredett küzdelem után, túl erős ellenség elől a legteljesebb rendben új állásokba vonultunk vissza. A keleti fronton, Kutsamk szorosnál az ellenséges támadásokat visszautasítottuk.**

Konstantin szimpatija Vilmos császár iránt.

Bern. A *Novoje Vremja* írja: Semmi kétség, hogy Konstantin király Vilmos császár iránt való szimpatiaiból minden körülmények között semleges akar maradni. Ma már nyilvánvaló, hogy a szövetségesek befolyása Görögországban a minimumra esett. Románia állástoglalása igen egyszerű: Bratianu oda csatlakozik, ahol a győzelem mosolyog. Ha a szövetségesek nem mentik meg Szerbiát, Románia a középponti hatalmak partjára fog állni.

Hadsereg-szállítási botrány Olaszországban.

Cenzurázzák a parlamenti beszédeket is. — A londoni egyezmény aláírásának terminusa.

Tárhírti tudósítás.

Róma—Milano, november 15.

Róma. A hadsereg-szállítási botrányban kereskedőkön és iparosokon, bankárokon kívül újságírók és hadügyminiszteri tisztviselők és különböző raktárak tisztjei is kompromittálva vannak.

Olaszország nem írta alá a londoni szerződést.

Bern. A „Giornale d'Italia“ írja, hogy Olaszország nem írta alá a londoni szerződést, de formálisan kötelezte magát, hogy nem köt külön békét. Olaszország azért nem járult hozzá a londoni egyezményhez, mert előbb keresztül akarja vinni nemzeti programját: Ausztria olasz tartományait be akarja kebelezni az olasz királyságba.

A meycensurált olasz parlament.

Milano. Salandra miniszterelnök tegnap több miniszterrel folytatott szemeszerőt és hosszasan tanácskozott a hadügyminisztérium osztályfőnökeivel is. Délután Gouraud francia tábornokot és Zupelli hadügyminisztert fogadta. Egész sereg katonai szolgálattal teljesítő képviselő mér megérkezett Rómába, hogy részvegyen a kamara ülésén. A többi képviselő, akik még nem érkeztek meg Rómába, a hadsereg főparancsnokságtól szabadságot fognak kapni az ülésnek idejére.

Salandrának az az ígérete, hogy respektálni fogják a képviselők szólásszabadságát, a hivatalos körökben kedvező hangulatot idézett elő. A Tribuna hangelyozza, hogy a parlament ülésén elhangzottakat nem szabad cenzura alá rendelni. A *Corriere della Sera* interméción szerint a tulajdonképeni parlamenti híreket nem kell cenzurázni, de a kommentárokat kötelező a cenzura ellenőrzése. A kormány módot fog találni arra, hogy emiatt ne legyen kérés a lapok technikai előállításánál.

Milano. A *Stampa* folszólitja a kormánynak, hogy a politikai cenzurát, amely öt hónap óta valóságos megbénítja a politikai életet, törölje el. Salandra csak nemrégiben hangelyozta a pártok egységét és ha így áll a dolog, nem tudni, miért van szükség a politikai cenzurára. Az az alapigazság, hogy több szem többet lát, a politikai életben is érvényes és az ország java kívánja, hogy a szűrt ítéletet legalább ezen a téren ne kössék béklyóba. A kormány felelős ugyan politikájáért, de vannak olyan felelőségek, amelyeket csak egy egész ország viselhet el. Nagy hibának és taktikai tévedésnek tartja az olasz lap, hogy a sajtónak nem engedik meg, hogy visszatérjen a különböző pártok nézőpontjait. A kormány ellen volt támadások között a legelőrevezetőbbek lesznek azok, amelyek a politikai

senzura ellen irányulnak, mert ennek az intézkedésnek csupán a diktatura hívei között vannak barátai.

Elcsapott olasz tábornokok.

Chiasso. Calderari, Deluca és Sardegná vezérőrnagyokat a szolgálattól elbocsájtották. Milesi, 24-ik gyalogezredbeli századost lefokozták és börtönbüntetésre ítélték. A katonák tifusz elleni oltása csekély eredménnyel jár.

H I R E K. LEGÚJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Páris. A szerb vezérkar november 12-ről a következőket jelenti: Az ellenséget megtámadva a Susica és Kriwa völgyében, a Leskovac-Vranja vonaltól nyugatra, azonkívül a Binácska völgyében, továbbá Tetovo irányában visszavetették őket. A Babuna hegyen szövetségesekkel együtt megszállottuk Cioewa falut (Gradskotól nyolc kilométerre délnyugati irányban) valamint Gradsko pályaudvarát.

A montenegrói vezérkar november 12-én jelenti: A Szandzsák harcvonalon heves harcok folytak, amelyek javunkra dőltek el. A harcokban 125 foglyot ejtettünk, jelentékeny mennyiségű hadiszert zsákmányoltunk.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitung jelenti Szófiából: Az ottani amerikai követség 70 angol kórházahajó nevét közölte a bolgár kormányval, amelyek legközelebb megjelennek az Aegei tengeren. A kórházahajók tulajdonosok nagy száma annyira nem áll arányban a Makedóniában partraszállított angol haderők létszámával, hogy a bolgár kormány kifejezett fenntartás nélkül aligha fogja elfogadhatni az amerikai követség notifikációját.

Milano. A Corriere jelenti Ochridából: A monasztéri—dibrái utat már napok óta nem használják Középső és Nyugat-Szerbia élelmiszerekkel való ellátására. Dibrában, Gosztivarban és Prizrendben éhínség van, s már a katonáknak is alig van ennivalójuk. Bolgár komitácik folyton zavarják az összeköttetést, míg az aibanok nem tanúsítanak komoly ellenséges magaviseletet. A szerb főhadiszállás Raskában van.

Róma. A szerb követség hivatalos formában közli, hogy a szerb kormány Mitrovicában szándékosik letelepedni s a szerb hadsereg is oda vonul vissza teljes rendben, hadianyagjával, megfélemlítés nélkül.

Konstantinápoly. A szokásos ünnepségekkel délután egy órakor nyitották meg a parlamenti ülészekét. Az ünnepségen megjelent a szultán a trónörökösrel és Vahid Eddin herceggel, azok kíséretével kísérve a nagyvezér, a miniszterek, a polgári, papi és katonai méltóságok, több német főúri, a diplomáciai kar több tagja, az előkelőségek és a siriai küldöttség tagjai által. A trónbeszédet a képviselők igen élénk tetszéssel fogadták. A trónbeszéd felolvasása után egy magas papi méltóság és egy képviselő arab nyelven mondtak imát a további győzelmekért.

Milanó. A Corriere szerint Kitchener az egyiptomi főkormányzóval

együtt néhány nap óta Mudrosban időzik.

Athén. A görög kamarát január huszonnegyedikére hívják össze.

Bécs. Kóburg Lipót herceg sebeinek gyógyulása kielégítő módon halad előre. Alapos a remény, hogy a herceg megtartja látóképességét. Noha közvetlen életveszedelemről nem volt szó, a herceget saját kérelmére ellátták a halotti szentségekkel.

Polonkay András kórházvonata

Bulgáriába megy.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Brassó, november 15.

A közös hadügyminiszterium által a háború tartamára a bolgár hadvezetőség rendelkezésére bocsátott kórházvonat, utban Szófia felé, néhány nap óta a brassói pályaudvaron időzik.

A kórházvonat katonai parancsnoka, Polonkay András testőr-őrnagy, — akinek aradi Fábrián leány a felesége — tegnap mutatta be a kórházvonatot gróf Mikes Zsigmondának, a brassói Vörös Kereszt-egylet elnökének. A főispánné kíséretében jelen voltak még a kórházvonat bemutatásakor: gróf Mikes Emma, gróf Logothetti Zoe, báró Apor Henriette, gróf Logothetti Orest dr. főispáni titkár, mint a Vörös Kereszt-egylet titkárja és Lázár Lajos állomásfőnök.

A 32 kocsiából álló kórházvonaton 600 személy helyezhető el kényelmesen, elfér azonban rajta 800 személy is. A súlyos betegek, illetve sebesültek részére 80 hely áll rendelkezésre. A kórházvonaton lévő két konyhában rövid idő alatt 1500 személy számára lehet élelmet készíteni. Nagyon fontos és humánus ujtása ennek a kórházvonatnak, hogy az összes sebesülteket, illetve betegeket fekvő helyzetben szállíthatják tovább.

A bemutatás alkalmával általános bámulat tárgyát képezte az osztrák Vöröskereszt egylet által adományozott négy kocsiából álló mozgó-üdülő osztály és a két kocsiiban elhelyezett bakteorológiai laboratórium. Ugy az üdülő-osztály, mint a laboratórium a lehető legmodernebb felszereléssel van ellátva. A kórházvonatot, amelynek berendezése mindenre kiterjedő figyelemről tanuskodik, Szófiában nagy ünnepélyességgel fogják fogadni és a megérkezésnél Ferdinánd bolgár király neje is jelen lesz.

— **Környei Béla a bécsi opera tagja.** Bécsből jelentik: Környei Béla szerződését a bécsi operaházhoz a legfelsőbb udvari színház vezetősége jóváhagyta. Javadalmazása egyelőre hatvanezer korona lesz.

— Nem hagyta jóvá a belügyminiszter a város hadikölcsön jegyzését. A belügyminiszter Arad város közönségéhez intézett leiratában tudatja, hogy a város egymillió kétszázötvenezer koronás hadikölcsön jegyzését nem hagyta jóvá, mert mint a közgyűlési határozatból kitűnik, a törvényhatóság 1917. december 31-én túl sem fizeti ki készpénzzel a kötvényeket, hanem kölcsönrel fedezi azokat. A tanács, amely most újabb megoldási módot keres, holnap foglalkozik a kérdéssel és ha az érdekelt pénzintézetekkel a tárgyalások befejeződtek, valószínűleg rendkívüli közgyűlés elé viszi a kérdést, hogy a fedezet új módját megszavaztassa.

— Aradi hadnagy orosz hadifogságban. Dolga Imre, a 38. gy-ezred tart. hadnagyáról, mint megírtuk, az aradi ezredparancsnokság azt jelentette az itteni pótkeret parancsnokságnak, hogy eltűnt. (Vermisst) Az aradi előkelő társaságokban is jól ismert hadnagy sorsa miatt aggodók bizonyára megnyugvással vesszük tudomásul, hogy Dolga tegnap feleségének Kievből táviratot küldött, amelyben jelzi, hogy orosz hadifogságban van és jól érzi magát.

— Az olasz harctéren küzdő hős aradiaknak. Az Aradi Közlöny október 5-iki számában rendkívül érdekes tudósítás jelent meg Kell József dr. tollából, amely az olasz fronton harcoló aradi katonák hősi küzdelmét rajzolja meg. Kell dr. önfeláldozó katonái nevében ama panasznak adott kifejezést, hogy az itthon maradtak megfélekedtek erről a zászlóaljról és nem részesítik abban a meleg szeretetben, mint az ezred többi zászlóaljai. A délnyugati hadszíntéren vérüket ontó hősök panaszra viszhangra talált és 180 koronát küldöttek be az Aradi Közlöny kiadóbivatalához, amelyhez Ring Géza, Nattland Bernát, Králfiz Lajos, Keresztes Gyula dr., Ring Lajos, Dániel Endre, Zikó János, Neohnébel Ödön és Köpf János dr. husz-husz koronával járultak hozzá. Az összeget rendeltetésének megfelelően használjuk fel.

— Megsebesült aradi zászlós. Ifju Sztojka József, Sztojka József aradi adóhivatali főnök fia, aki mint zászlós küzd a montenegróiak ellen egy tüzérezredben, legutolsó offenzívánk alkalmával megsebesült és most a trebinjei katonai kórházban ápolják. A feleségéhez írt levelében tudatja, hogy állapota már javul.

— A félszemű százados. Szegedről írják: Marinkovics Rezső, szegedi honvédszázados két ízben sebesült meg az orosz harctéren. Második sebe nagyon súlyos volt: kilőtték az egyik szemét. Szegeden megoperálták és saját kívánságára ismét szolgálatra osztották be. Megbízta a szegedi géppuskás tantólyam vezetésével, de nem birt beletörődni a front mögött való szolgálattal. Kérvényt írt parancsnokságának, melyben a harctéri szolgálattal való alkalmazását kérte. Az orvosok megvizsgálták és fél szemére való tekintettel, harctéri szolgálattal alkalmatlannak mondták. A százados nem nyugodott bele ebbe a véleménybe és azt vitatta, hogy mindenképpen meg bír felelni kötelességeinek. A próbagyakorlaton főbbvalója előtt bebizonyította, hogy fél szemmel is egészen pontosan meg bírja becsülni a távolságot és célozni tud. Most már a honvédelmi miniszteriumtól kérte a hadiszolgálattal való beosztását. Az egészségügyi osztály az orvosi vélemény alapján a kérés elutasítását javasolta, de a honvédelmi miniszteriumban mégis méltányolták a kitűnő katona kívánságát és hadiszolgálattal alkalmasnak nyilvánították. A vitéz százados fél szemmel a legközelebbi napokban már indul a harctérré.

— A Cavell-kultusz. Miss Cavellnek, ennek a boldogtalan angol ápolónőnek a szomorú sorsából valóságos kultust üznek már Londonban és Párisban. A nagy iparkodásban, hogy ki tud a kivégzett asszony sirjáról nagyobb effektust leszakítani, a „Matin” produkálta a legújabb ötleteket. A nagy francia újság Páris városának egy reliefet ajándékozott, mely a „mártírónő” halálát ábrázolja. A város az ajándékot elfogadta.

— Halálozás. Pavlovits Ignác, született Jorgovits Emilia e hó 13-án hatvanhárom éves korában elhunyt. Temetése ma délután volt nagy részvét mellett Pankotán.

— Elcsapott egyetemi tanárok. Brüsszelből jelentik: A havrei Belga kormány hivatalos lapja, a *Moniteur Belge* közli René de Clorqu és Jacob dr. flamand pártvezéreknek hivatalokból való elmozdítását. Mindketten a genti egyetem professzorai voltak és büntetésből ezt az állásukat veszítették el. A két tanár az Amsterdamban megjelenő flamand nemzetiségű *Vlamsche Stem* szerkesztői és lapjukban nyíltan amaz álláspontjuk mellett harsogtak, hogy a négyesszövetség győzelme esetén Belgium teljesen függő viszonyba kerül Franciaországgal és így a flamand nemzetiségű ügyek erősen károsodnak a francia befolyástól. Ez okból táviratban szólították föl Albert királyt, hogy már előre járuljon hozzá a flamand nemzetiség követeléseinek a jövőben belga állam keretében. A belga király és kormánya azonban amíg a háború tart és amíg Belgium a teljes megsemmisülés veszedelmében forog, nem akar semmiféle belpolitikai ügygel foglalkozni, mert ennek tekinti a flamand kérdést is. Mivel a két professor tovább is, szilárdan megmaradt álláspontja mellett, most büntetésül elbocsátották őket az állam szolgálatából. Ez a megrendszabályozás aligha fogja tisztázni a flamand kérdést.

— A csendőr javítja a közlélmézést (Panaszos levél.) Tekintetes szerkesztőség! Azt olvastam nemrég az *Aradi Közlönyben*, hogy a városi tanács és maga a főkapitány is kijelentették, hogy a csendőröket nem tartják alkalmasnak a városi rendbiztonsági szolgálat állandó ellátására. Amennyiben a közlélmézés rendjének és mértékén túli megdrágításának ellenőrzése ehhez a szolgálathoz számíthatnék, személyes tapasztalatból mondhatom el, hogy a csendőrök erre még ideiglenesen is alkalmatlanok. Úgy tudom, hogy a hatóságok törekvése Aradon az élelmézés kérdésében az volt, hogy a közönség a termelőtől közvetítő drágítás nélkül vásárolhasson élelmicikkeket. A csendőr urak azonban másként fogják fel a kérdést. A Kossuth-utcában lakik egy gazdálkodó, aki Arad közelében levő birtokáról hetenként egyszer-kétszer tejet, tejfelt, turót, vajot, tojást és mást, kizárólag saját földjéről, majoriából kikerülő élelmicikkeket hoz be Aradra és régi ismerős vevőinek a piaci és hálósági árakkal össze nem hasonlítható olcsó áron adja el. Valami buzgó élelmézési csendőrnek ez sehogyan sem tetszett és az elmúlt pénteken lebe állt: a pusztáról tejjel, turóval beérkező kis kocsi a gazdálkodó utvarából kihajtatta a piacra és ott eladatta az árukat, de ne tessék azt hinni, hogy a közönségnek nem: a kofáknak. A csendőri zsenialitás eredménye az volt, hogy tíz perccel utóbb azt a tejfelt, amelyet a termelő odahaza vevőinek 160 koronáért adott, a kofák 3 koronáért árusították a piacon és a turó árát is megduplázták. Tisztelettel kérdem: az-e a csendőrök feladata, hogy a kofákat könnyű keresettséghez segítsék? Biztos vagyok benne, hogy találnak valami bölcs rendelkezést, amely a csendőri intézkedést jogossá magyarázza, de abban is biztos vagyok, hogy minden háziasszony nekem ad igazat és nem rendelkezést, de a drágaság és a kofauralom elleni védelmet vár a hatóságoktól. Tisztelettel egy aradi asszony.

— Halálozás. Dersi Dersi János nyug. főszolgabíró, törvhat. biz. tag életének 74 ik évében, hosszas betegség után Dicsőszentmártonban november hó 11-én elhunyt. Dr. Krenner Miklósné Dersi Katinka az elhunytban édesanyját gyászolja.

— Papírárubból nagy engedelményt nyújt vizonteladóknek Kerpel papírnagykereskedése. 193

— A tanítóság figyelmébe ajánlja Kerpel Izsó úrsán felszerelt tankönyv- és tanszer rakományát. Vidéki rendelések pontosan juttatnak el.

— Táborba való küldésre alkalmas könyvek, levélpapírok és noteszek Kerpelnél.

— Üzleti könyvek, u. m. strazzák, főkönyvek és irodai cikkek Kerpelnél. 193

— Oszti divatlapok Kerpelnél. 193

LEGUJABB.

Erkezett reggel fél 4 órakor.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: Az olaszok október tizenhétedikétől máig változó hevességgel lőtték Görzöt. Naponta száznál több shrapnell hullott a városra. A leghevesebben délutánonként tüzeltek. Hivatalos megállapítás szerint a polgárság köréből az ágyuzás következtében ötvennyolcan meghaltak, ötvenen megsebesültek. A templomokat összelőtték, a középületek és magánházak is sokat szenvedtek. Jellemző, hogy az olaszok halottak napján a temetőhöz vezető utat tűz alatt tartották.

Bécs. Burián báró külügyminiszter két napos berlini tartózkodása alkalmat adott neki arra, hogy Bethmann-Hollweg német birodalmi kancellárral több hosszabb megbeszélést folytasson. Ilyen összejövétel, mint ismeretesek, a két államférfi között többször történt és minden alkalommal örömdetes módon a szövetségek közt uralkodó egyértelműség megállapítását tették lehetővé. Fel lehet tételezni, hogy ezuttal is a háború által felvetett általános kérdések és problémák voltak a megbeszélés tárgyai, amennyiben azoknak megoldása a jelenben, vagy jövőben szükségessé válhatik. Nincs alapja, azonban annak a feltevésnek, hogy a külügyminiszter utja egy különös ügy, vagy határozott megállapodások miatt történt. Burián, mint hallatszik, nagyon meg van elégedve berlini utjának benyomásaival.

Erkezett reggel 4 órakor.

Köln. A *Kölnische Zeitung* jelenti Szófiából: Radoszlavow kijelentette, hogy Bulgária jelenlegi helyzete kedvezőbb, mint valaha volt. Viszonyunk Görögországhoz kielégítő. Lehetséges, hogy Szerbia békát kér Mindaonsetre későn jön az entente segítsége.

Luganó. A *Secolo* jelenti Párisból: Az entente Szalonikit véglegesen meg akarja szállni, hogy állandóan veszélyeztesse a berlin—bagdadi vonalat.

Lugano. A *Corriere* szerint az olasz politikusok meg vannak győződve, hogy Görögország az entente-re nézve elveszett. A király tekintélye folyton nő, miután az események látványosan neki adnak igazat.

Berlin. A *Lokalanzeiger* jelenti Stockholmból: A pétervári szerb követ, aki hétek óta nem kapott hírt kormányától, pénteken hosszú sürgönnyt kapott Párisból Novibazárból. A követ rögtön a külügyminiszteriumba ment és mint hírlak, erőlyes fenyegető szavakat használt, de ered-

ménytelenül, mert az orosz külügyminiszter kijelentette, hogy Oroszország csak erkölcsi támogatásra szorítkozik. A szerb követ az orosz sajtóhoz fordult, kijelentve, hogy Szerbia sorsa meg van pecsételve.

Berlin. Luganóból jelentik: Verona bombázásához három osztrák-magyar repülő jelent meg. Mind-egyik öt-hat bombát dobott le. Harminc halott, huszonkilenc súlyos, tizenkilenc könnyű sebesült van. Az anyagi kár óriási.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Kedd: „Palika” színműjondság, először.

Szerda: „Palika”, másodszer.

Csütörtök: „Déliab útca 7.”

* A színház hírei. A „Palika” Gábor Andor színműve, mellyel a Nemzeti színház az idei színi-idényt nyitotta meg kerül színre az eradi színházban; rendkívül nehéz feladat elé állította az összes szereplőket, akik tudásuk és tehetségük minden erejét felhasználva, pompás előadásban mutatják be az újdonságot, melyet holnap szerdán megismételnek. Csütörtökön „Déliab útca 7.” kerül színre és pénteken a „Tiszavirág” nagy operett van műsoron Horváth Micival a főszerepben. „Bob herceg”. Kedves ösmertést üdvözöl szombaton a színházban a közönség, hiszen annak idején a „Bob herceg” egy álló esztendő műsorát töltötte be a Népszínházban és bizonyára édes emlékeket fog felidézni „Bob herceg” postikus alakja, melynek szerepében a főszereplők Horváth Mici, Járai Böske, Fülöp Irma, Szász Ilona, Barics Győző, Polgár, Várnai, Kortész stb. Előkészületben „Varenai mestersége”, „Legénybucsu”, szenzációs újdonságok.

* A megtérés. (Bűnügyi szenzáció Schildkraut az Urániában.) A budapesti Mezőképorthon megnyitó műsorát két héten át dominálta egy olyan film, amely ugyan bűnügyi életkép, de amely a maga tökéletes rendezésével, speciális ötleteivel és a szenikái szépségével teljesen lebilincselik a nézőt. A főszerep, amely egy megtévedt ember javításán fáradozik és amely ezt a gondolatot a szellemes és megindító szépségű vonatkozásával keresgél, vizsi a cselekmény minden részén: úgy hat mint a felejthetetlen emlékü „De Profundis”, mely ugyancsak ezt a témát más feldolgozásban mutatta be. És amely még értékesebbé, újabbá, irodalmilag brucesté teszi ezt a filmet: Schildkraut Rudolf művésze. Egy olyan alakítás, amelyről Fenix Salten tárcs-cikkben érdemesnek tartotta megírni azt. — *Legénybucsu.* A budapesti színházak és mutatók pazar ötletű vigjátékát legközelebb bemutatja az Uránia. 5

* A száműzött herceg (Nagy dráma az Apollóban.) Nagy sikerrel mutatta be ma az Apolló színház új műsorát, amelynek egyik szerepe „A száműzött herceg”. Egy összeesküvés feje, a herceg, menekül a lelepérés és elfogatás elől és leánykáját egy erdészszőlő őrzetere bízta. Husz év múlva tér csak vissza a herceg, mikor leánya már férjhez van. Eppen nászuton van, mikor az apa az erdészlakba megérkezik és a nevelésűzők tanácsára a fiatalok után utazik. Megérkezik és mint orvosnár mutatkozik be nekik. Szomorúan látja, hogy a házasság nem boldog, leánya nem szerencsés. Minden igyekezete arra irányul, hogy leányának megszeresse a boldogságot és csak mikor ez sikerül, akkor lepézi kilétét. A megkapó dráma kivil egy többfajta vonásos ötletű vigjáték szerepel az Apolló műsorán, amely még kedden kerül vetítésre. 8

* Jön Henny Porten! A német Messerfilmgyár nagyszabású filmmel lépett a mozi publikus elé. Az új művészeti alkotás „Művésziatek” a címe. A dráma főszerepét a bájos mozidiva: Henny Porten játéza. A „Művésziatek” aradi premijét szerdán tartja meg az Apolló. 8

Ha izletes és jó mézes süteményeket szeret, úgy látogassa meg a Szabadság-téren URANIA épületben levő mézeskalácsos üzletemet, ahol finom gyümölcskenyeret és teasüteményeket is nagyban és kicsinyben legjutányasabban nagy választékban árulok. Hadbavonultaknak legalkalmasabb küldemény. Szíves partifogást kér, kitűnő tisztelettel: **Weichelt János, mézeskalácsos.**

KOZGAZDASAG ES KOZLEKEDES.

= Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület november hó 18-án Zselenszki Róbert gróf elnök jelenlétében és Vászárbelvi József igazgató elnök elnöklése alatt tartott igazgató-választmányi üléssén, Ipolyi Kellér Iván ügyvezető tikkár és Komény Szilárd tikkár mint a hadók előterjesztése alapján tudomásul vette a választmány, hogy az egyesület elnöksége már eddig is mindent megtett e szűkösben és ezután is megteszi a szükséges intézkedéseket az iránt, hogy a hadak tavaszi vetőmag szükséglete előre is biztosítottassék. Az idei termés rekvirálásával kapcsolatosan az egyesület azon kérelemmel fordult a kormányhoz, hogy a rekvirált gabonáért, a minisztérium által a maximális árnál 4 koronával alacsonyabb összegben megállapított ár csakis oly gazdákkal szemben alkalmazassék, akik feltelegezes készleteikből egyáltalán semmit sem szolgáltattak be a Haditermék Részvénytársaságnak önkéntesen. Az 5000 szántás és vetés munkáinak teljesítése érdekében a földi felir az egyesület a kormányhoz a gép- és motorkék kezeléséhez szükséges gépészek és gép kezelők szabadságidejének meghosszabbítása érdekében. Hadvármegyei közönsége által hozzájárulás és támogatás végett Aradvármegyéhez is áttett azon javaslatnak a tárgyalását, mely szerint a földi és termővidéki latifundiumok állami járadék ellenében való kötelező megváltásának törvényhozási úton való rendezését kívánják, az egyesület nem tartja jelenleg időszzerűnek, de nem tartja indokoltnak sem, tehát annak a napirendről való levételét véleményezi. Az oroszok betörése által felvált felvidéki községek lakosainak tejségőzése érdekében megindult mozgalom támogatására az egyesület a gazdasági ügyek felügyelőségét hivatalos közölvén útján hívta fel. A Szabolcsvármegyei gazdasági egyesületnek a dohánybevéltési árak emelését célzó feliratát, valamint a Nógrádvármegyei gazdasági egyesületnek a cukorrépa termelők érdekeit védő gazda bíróságok szervezésére vonatkozó feliratát az egyesület partolja és hasonló felirattal támogatja.

NEMZETI SZINHÁZ

Kedd, 1915. évi november 16-án:

C. Bérlet.

C. Bérlet.

Itt először:

P a l l k a.

Színmű 3 felvonásban.

Kezdete este 7¹⁵ órakor.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Alain R.: A sánta ördög, Gábor A.: Pallka, Göndör F.: A háború nyomában, Palzs E.: Orlkus. Pásztor J.: A muzsika vendég, Cohor P.: A gazdag gyűlölő, Twain Mark: 1,000,000 fontos bankó, Reuter G.: Egy urleány története, Peterdi S. A mások pénze, Genlauth Charles: Az arany gyapju, Stratz Rudolf.: Édes hazám, Puskin: Anyegin Eugen, Kacshy Frigyes: Írások írókról, Korinthy Frigyes: Együgyű Lexikon, Nansen Péter: Mária, Ibsen Henrik.: A trónkövetelő, Madlung Asge.: Hadnaplóm, Howard B.: A rejtelmes sziget, Andrejew Leonid: A hét akasztott, Franyó Zoltán: A kárpáti harcokról, Fehéri Armánd: A nyugati harctérről, Gábor Andor: A kozák, Sebők Imre: A Szaharában, Méray Hrváth Károly: Amerika cásárja, Br. Váradi Balogh György: Ahol az ágyu szól.

Németben: Kohlensog: Die drei Hebriden der Dore Voss, Thoma: Der Rostsekontav im Himmel, Skowronek R.: Sturmzeichen, Wolf H.: Geschäft und Liebe, Pröll K.: Aphrodite mit dem Schleier, Lagerlöf: Jans Helmweh, Hamsun Knut: Kinder Ihrer Zeit, Salten Die klügenden Schellen, Part C: Die kleine Gady, Mewis Marianne.: Die Wolfsjägerin, König B.: Das Allerheiligste, Suttner Bertha, Schach der Qual, Melanier u Delphi: Chauffrette, das Modellmadel, D'irr Max: Die Geschichte von Herrn Steinhausers Uhr, Holländer Félix: Sturmwind im Westen, Bator Johann: Ein Mann des Volkes, Michel Robert: Die Häuser an der Dzsamija, Jordan W. Die Sebalds, Bierbaum Ottó Julius: Die Haare der heiligen Fringilla, Diers Marie: Das allzu gute Herz, Aram Kurt: Der Schatten, Jordan W. Die Sebalds, Boy Ed Ida: Ein Augenblick im Paradies.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglépő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona, vagy füzetenként 20 fillér.

Legújabbak: Tarnay: Gyöngyvirág, Tarnay: Mandulavirág, Dankó: Sárba taposom a fényképedet, Zerkovitz: Mi muzsikus lelked, Nagy Károly: Gyantás cigány (Belgrádi bakanóta), Zerkovitz: Majd a legutolsó éjszakán. (Dámák agyó... agyó urak) Farakas és Kondor: Belgrádi bakanóta. Nagy: Az orosz határról. (Három katonanóta.) Szirmai: Ha majd egyszer mindenki visszajön.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

2821

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon.

Vöröshagyma

erdélyi piros, egészséges, eltartható

nagyban és kicsinyben

olcsó árban kapható.

Szabadság-tér 10. pincében

(Abbázia kávéház mellett.)

Használt ílom

megvételre kerestetik.

SIROLIN "Roche"

mellettségek, számarhurut, asztma, influenza ellen.

Ki használjon sirolint?

1. Mindenki, aki hozamosabb idő óta szenved köhögésben. Mert jobb betegségeket elhárítani, mint gyógyítani.
2. Azok, kik krónikus légcsőhurutban szenvednek, sirolint használnak.
3. Asztmában szenvedők, kiknek betegsége sirolin használata jelentékenyen oszökkenti.
4. Skrofulózisban szenvedő gyermekek, kiknek általános közérzületét a sirolin előnyösen befolyásolja.

Kapható minden gyógyszer-tárban, ára 4 Korona.

Cognac,
Likörök,
Szilvórium,
Törkölypálinka,
Tea és Rum
jutányos áron kaphatók:
Körösvölgyi Pálinkaraktár,
Lloyd-palota. 859

Uraságok
figyelmébe!

Hadifoglyoknak

nagyobb mennyiségű téli vattás kabátok és nadrágok, alsó trikóruhák és munkásbakkancsok, még a készlet tart, olcsó árban kaphatók

Herzfeld Gyulánál,
Asztalos Sándor-utca. 4499

Ajánlok:
rum,
törköly,
szilvórium
és mindennemű

likörök
előállításához legfinomabb

essentiát,
elsőrendű gyártmányt,
kgr.-monként K 8.00-ért.

Kalmár Endre
Arad, Asztalos Sándor-u. 5.
670. Megyei telefon 670.

Költözködők
figyelmébe!

villany bevezetéseket,
csillár átszereléseket
jutányosan végez 481

Kalmár József
villanszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Eladási hirdetmény.

A Deseő Adám-féle, selénd-dezsőháza kegyes alapítványhoz tartozó, Selénd község határában fekvő erdőbirtoknak az 1916/1917. évi mintegy 11.9 kat. hold vágásterületén levő 1803 tm³-re becsült tölgy-, cser- és gyertyánfából álló, tövön található fakészlete, az 1915. évi december hó 7-én délelőtt 10¹/₂ órakor Aradon, a m. kir. állami erdőhivatal hivatalos helyiségében, (Teleki-utca 4. sz.) zárt ajánlatok benyújtásával kapcsolatos nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

A fakészlet hivatalosan megállapított becs- és egyben kikiáltási ára 12.390 (Tizenkettőezerháromszázkilencven) korona, bánatpénz 1.240 (Egyezerkettőszáznegyven) korona.

A kellően kiállított és lezárt, egy koronás bélyeggel és a bánatpénzzel — készpénzben, vagy óvadékképes magyar állami értékpapirban — ellátott írásbeli ajánlatban az ajánlattevő határozottan kijelenteni tartozik, hogy az eladási és szerződési feltételeket ismeri.

Az ajánlatok a már jelzett helyen, az 1915. évi december hó 7-ikén délelőtt 10¹/₂ óráig nyújthatók be, illetve postán megküldhetők; a később érkező és a feltételeknek meg nem felelő, azoktól eltérő ajánlatok figyelmen kívül hagyatnak.

Utóajánlatok el nem fogadtnak.

Az árverési és szerződési feltételek az aradi m. kir. állami erdőhivatalnál megtekinthetők, illetve megszerezhetők.

Temesvár, 1915. november hó 13-án.

Csanádegyházmegyei Alapítványi
Pénztár.

Ha szeplőjeitől

meg akar szabadulni,

Ha tiszta, fehér arcobort

óhajt, használjon okvetlen Hajós-féle

Ibolya „Doré” krémét.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Ibolya Doré szappan 70 fill. Ibolya Doré puder 1 K 20 fill.

Vigyázat a „Doré” szóra.

Legjobb fekete v. barna

Hajfestő

a „Melogen”. Ara 2 korona.

Szőrvesztő-Depillor.

Elkötő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1888. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Fajalmák.

Jonathán, Batul, Sikulai Ranett, Bór, Vanília, Törökbalint, Sóvári és Citromalma kicsinyben és nagyban legjutányosabb árban kaphatók

Káli Ferenc

gyümölcskereskedésében, Asztalos
Sándor-utca 5. sz. 4501

Olcsó pénzért

Jól világítani

csak villanyal lehet.

Mindennemű villanybevezetést, csillár átszerelést a legjutányosabban vállal 4087

Hammer Vilmos

Arad, Szabadság-tér 5-8.

Telefon sz. 96.

Legnagyobb fűtőanyag megtakarítás!

A városi mérnöki hivatalban ki-próbált

kettős fűtőkályhák és kettős füstcsövekkel érhető el.

Megállapított ugyanis, hogy ezen kályhák és füstcsövek használatánál a fűtőanyag fele megtakarítható.

Patent

Kettős füstcsövek állandóan rak-táron vannak és igen olcsók. — 2. sz. (kis szobára) 8 korona. 3. sz. 9 korona. 6. sz. 20 korona.

Egyedtől 1111

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyú készítőnél

Arad, Rákóczi-utca 27.

Tek. Hönig Ottó urnak, Arad.

A kettős „Patent” fűtőcső igen jó, mert kevés fával sok meleget ad Mindenkinek ajánlhatom. Tisztelettel Ebling Jakab.

Patent kutszivattyúk.

Patent borszivattyúk.

Patent tűzifecskendők.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden sz. 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással felszendk.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

Az apróhirdetéseket előre fizetendők.

A hirdetések délután 1/2 óráig vétetnek fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

HÁZASSÁG.

Nőül venne

45 éves állami tisztviselő özvegyet vagy hajadont, 4-5 ezer korona hozományal. Teljes cím: „Házasság” jelgére kiadoba. 4505

LEVELEZÉS.

Intelligens

Férfi koru gaval r utamber barna, tess urileány tisztességes lemelettségét keresi, akivel a délutáni órákban elszórakozna. A legteljesebb díszkráció. Ajánlatokat „Kellemes együttlé” jelgére alatt a kiadóhivatal továbbít. 4498

ÜZLETEK.

Arad hőrvényén

egy jóforgalmu vendéglő és szálloda, vasúti állomáson, eladó. Cím a kiadóhivatalban. 4498

2 üzemhelyiség

lakással es leg annélkül, József főherceg-ut 7 sz. alatt kiadó. Értekezni lehet, Pöltenberg-u. 17. 4438

ALKALMAZÁST KERES.

Magyar német gépíró

állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4497

Teljesen felmentett

4 nyelvet beszélni sebesült katona irodasági, pénzbeszédő, raktárosi vagy más hasonló állást keres. Cím Lengyel Demeter Zsigmondháza.

ALKALMAZÁST NYER.

Keresek

december elsejére egy ügyes hadmentes fűszeres segédet, aki a román nyelvet bírja, igényeivel jelölve. Berkovits H. Brád. 4478

Öv: dékképes.

tisztességes, megbízható és józanéletű hivatalszolga, ki egyben pénzbeszédő, szornal alkalmazást nyer. Cím a kiadóhivatalban. 3445

Kis gyermekek mellé, német családloányt keresek, azonnali belépésre Brokás Józsefné, Mezőhegyes. 4450

Ugyes elírásitónő

azonnali belépésre felvételük Singer Sándor üzletében, a városbazzal szemben. 4508

LAKÁST KERESNEK.

Butorozott szoba

2 személyre, lehetőleg ellátással, főtér közelében kerestetik. Ajánlatokat ármegeelőléssel „Tiszta” jelgére a kiadóhivatalba ker. 4507

KIADÓ LAKÁS.

Andrássy-tér 8. sz.

alatt egy L. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy üzleti célra igen alkalmas, azonnala kiadó. Bővebbet a házmesternél.

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Egy

rövid zongora, vagy pianó megvételre kerestetik. Ajánlatok „Zongora” jelgére a kiadoba. 4506

Schunda-féle

pedálos czimbalom megvételre kerestetik. Ajánlatok „Czimbalom” jelgére a kiadóhivatalba kértnek. 4498

Házi szappan

2-4-8 éves, többébe nagyobb mennyiségű eladó. Tudakozódni lehet a Cipő Tözsében. 4149

Eladó

egy pár teljesen új igen finom magyar szerszám ezüst veretel, két garnitúra dus sallanggal. Cím a kiadóhivatalban. 4478

Ószi Divat Album

1000 ábrával kor. 240 Pichler Sándor könyv- és papírkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. 781

Sárga begaria,

lack, valamint az összes divatos betétes cipők tisztításához a legjobb szer az „Eos Cream” kapható Aradon kizárólag a Cipő Tözsében. 8405

Komlóspár

kis és nagy mennyiségben kapható Gavilovits Mihály list kereskedésében Battonyán. 4408

Veszek

uraktól levett férfi ruhát, utazó városi bundát, valamint használt butorokat a legmagasabb árban. Bleier Ignác, Szent Pál utca 12. 8085

KÜLÖNFÉLE.

Váró termék,

kör-termék, megfigyelő állomások fertőtlenítésére legalkalmasabb Carboll savas mosó szappant ajánl Dr. Földes és Hehs pipere szapan és vegyszeti gyára Arad. Különkint 8 koronáért. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irodában Deák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az Aradi Közlöny.

**Szappan,
Gyertya,
Gyufa,
Gépfaggyu,
Gépolajok,
Kocsikenőcs,
Zsiradélaruk és
Petroleum**

és nagy raklára

Hubert József

Arad, Szabadság-tér.

Telefon 262. sz. 2238

25951-1915. kh.

Hirdetmény

Közlirem tesszem, hogy a Városi tanács 29464/915. sz. határozatával a tejszín és a tejszínhab használatát Arad szab. kir. város egész területén a kávésoknál, valamint a cukrászoknál f. évi november hó 1-től tiltotta.

Az ezen tilalom ellen vétők az 1914. L. tcz. 9. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fennk sújtatni.

Arad, 1915. november 12.

Green,
főkapitány.

„Matteine”

poloska és molyirtó vállalat

Arad, Tabajdi Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-45.

(Feltalálók: Fickos)

Elvállal teljes bérházak, szállodák, üzletek, nagyobb magánlakások féreg elleni biztosítását csakély évi bérért. — Poloskák és ezek petéinek végleges kiirtását egy évi jótállás mellett. A tisztítandó szobákból sem a butorzat, sem semmi más nem távolítottatik el s így az irtási munkát a háztartásban semmi kárt, vagy zavart nem okoz! 2811

Goity János

uri és női cipészete

Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám.

Készít

úri és női cipőket

a legegyszerűbb és legelegánsabb kivitelben.

Tiszti csizmák és bakkancsok

julányos áron készíttetnek, a legrövidebb idő alatt. 4285

Új kóser élelmiszer üzlet.

Igen tisztelt vendégelmet és a fogvasztó közönséget értesitem, hogy Weitzer János utca 9. sz. alatt (leányiskola épületben) egy jól berendezett

élelmiszer üzletet

nyitottam, ahol állandóan nagy választéku készletet tartok mindennemű házihasznú készített nyers és sült szárnyasfélékből, friss tea-vaj, kóser felvágottak és izletes házi süteményekből. Legjobb oszon-názó hely. Kóseren vágott uba egészben és feldarabolva. Főtörrek-vésem lesz, hogy a nagyközönséget figyelmes és szolid kiszolgálássalommal legjobban kielégítem. Szives pártfogást kérek, kintinó tisztelettel. 4503

Fülöp Sámuel, vendéglős.

Aranyat

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becserél; ugyszintén régiségeket vesz és elad.

Losonczy Lajos

óras és ékszerész fizlete

ARAD, Szabadság-tér.

Telefon 9F1.

Nagyszerűen bevált a harcateren külsőknél és általában mindenkéni mint legjobb

Tájalomcsillapító bedörzsölés

meghűlés, rheuma, kószvény, influenza, torok-, mell- és hátfájás stb. esetében

Dr. Richter-féle

Horgony-Liniment csajszól

Horgony-Pain-Expeller poloska.

Üvege K - 80, 140, 200

Kapható gyógyszerárakban vagy közvetlenül az „Arany országhoz” címzett Dr. Richter-féle gyógyszerárakban, Prága I, Rilsabetsstr. 6.

Horgony-féle országhoz.

8809